



GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Piotr Otawski

Warszawa, 27 grudnia 2024 r.

DZP-WP.0911.1.2024.IŁ/DK.8

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 6 ust. 5 ustawy z 15 lipca 2011 r. *o kontroli w administracji rządowej* (Dz.U. z 2020 r. poz. 224) Departament Zarządzania Zasobami Przyrody przeprowadził w okresie od 4 kwietnia 2024 r. – do 30 września 2024 r. w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie, ul. Teofila Firlika 20, 71-637 Szczecin, zwanej w dalszej części również RDOŚ w Szczecinie, kontrolę realizacji działań z zakresu ochrony przyrody w rezerwach przyrody województwa zachodniopomorskiego.

Obecnie od dnia 1 czerwca 2024 r. Kierownikiem jednostki kontrolowanej jest Pani Sylwia Jurzyk – Nordlów.

W czasie kontroli w terminie od dnia 4 kwietnia 2024 r. do dnia 20 maja 2024 r. Kierownikiem jednostki kontrolowanej był Pan Marcin Siedlecki, natomiast w terminie od dnia 21 maja 2024 r. do 31 maja 2024 r. Kierownikiem jednostki kontrolowanej była Pani Aleksandra Klimek.

W okresie objętym kontrolą Kierownikiem jednostki kontrolowanej była Pani Aleksandra Stodulna.

W związku z ustaleniami dokonanymi w trakcie kontroli oraz ocenami badanej działalności, przedstawiam wystąpienie pokontrolne.

Wpisu o przeprowadzeniu kontroli w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie dokonano w księdze ewidencji kontroli pod numerem 39.

I. INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa kontrolowanej jednostki	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie
Instytucja kontrolująca	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Departament Zarządzania Zasobami Przyrody
Podstawa przeprowadzenia kontroli	Upoważnienie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
Termin przeprowadzenia kontroli	4 kwietnia – 30 września 2024 r.

Skład zespołu kontrolującego	1. Dariusz Kostrzewa – starszy specjalista w Wydziale ds. Planowania Ochrony w Departamencie Zarządzania Zasobami Przyrody GDOŚ 2. Izabela Łuniewska – główny specjalista w Wydziale ds. Planowania Ochrony w Departamencie Zarządzania Zasobami Przyrody GDOŚ
------------------------------	---

II. ZAKRES KONTROLI

Realizacja działań z zakresu ochrony przyrody w rezerwach przyrody województwa zachodniopomorskiego.

Przedmiot kontroli:

1. Realizacja działań wskazanych w planach ochrony dla rezerwatów przyrody, ustanowionych na podstawie art. 18 i 19 *ustawy o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478).
2. Realizacja działań wskazanych w zadaniach ochronnych dla rezerwatów przyrody, ustanowionych na podstawie art. 22 *ustawy o ochronie przyrody*.
3. Realizacja działań wykonywanych z zakresu ochrony przyrody wskazanych w decyzjach Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, wydanych na podstawie art. 15 ust. 4 pkt. 1 *ustawy o ochronie przyrody*.
4. Aktualizowanie Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody, zgodnie z art. 113 ust. 4 *ustawy o ochronie przyrody*.

Okres objęty kontrolą:

Lata 2019 – 2023

III. USTALENIA KONTROLI

W okresie kontroli Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Szczecinie (dalej: RDOŚ w Szczecinie) zarządzał 130 rezerwatami przyrody. Do kontroli wytypowano 15 rezerwatów przyrody, w których były realizowane działania ochronne na podstawie aktów planistycznych (planu ochrony lub zadań ochronnych). W okresie objętym kontrolą 8 spośród kontrolowanych rezerwatów przyrody posiadało plan ochrony, zaś 7 posiadało ustanowione zadania ochronne. W ramach kontroli w dniu 30 lipca 2024 r. została przeprowadzona wizja na terenie 4 rezerwatów przyrody (*Wydmy między Dźwirzynem a Grzybowem*, *Klif w Dziwnówku*, *Łuniewo* oraz *Olszanka*). Ponadto kontrolowano realizację działań ochronnych, które były dopuszczone decyzją Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Czynności kontrolne dotyczyły także sprawdzenia poziomu wprowadzenia aktów prawnych w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody (dalej: CRFOP), dotyczących rezerwatów przyrody województwa zachodniopomorskiego.

W wyniku kontroli ustalono, co następuje:

- 1) **w zakresie realizacji działań ochronnych na podstawie dokumentów planistycznych w rezerwach przyrody:**

Poniżej przedstawiono listę 15 losowo wytypowanych do kontroli rezerwatów przyrody wraz z aktami prawnymi obowiązującymi w latach 2019 – 2023. Informacje na temat realizacji działań ochronnych pochodzą z notatek, sprawozdań oraz pism przesłanych przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie oraz przekazanych ustnie, podczas spotkania w ramach wizyty pracowników Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w dniu 30 lipca 2024 r.

a) rezerwat przyrody Bagno Iglickie

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie torfowiska pojeziornego z rzadkimi i ginącymi zbiorowiskami oraz gatunkami roślin

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Szczecinie na dzień 28.06.2024 r.: cel ochrony rezerwatu jest zachowany.

Zgodnie z dokumentacją do planu ochrony w związku z obecnymi korzystnymi warunkami hydrologicznymi, hamującymi zarastanie rezerwatu roślinnością leśną, należy utrzymać status ochrony ścisłej. Aby utrzymać ww. korzystne warunki wodne należy utworzyć otulinę rezerwatu obejmującą przynajmniej część jego zlewni powierzchniowej oraz wskazać odpowiednie zapisy do wprowadzenia w dokumentach planistycznych. Koniecznym jest kontynuowanie prowadzenia monitoringu szaty roślinnej i warunków hydrologicznych.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 12 grudnia 2016 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody "Bagno Iglickie" (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 5022).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: tak

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2019 – 2023: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 17 stycznia 2017 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Bagno Iglickie".

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 18.01.2017 r. – 18.01.2022 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 5 lat, w tym 3 lata w kontrolowanym okresie.

Czy działania mogą być jeszcze realizowane w ramach kontrolowanego aktu: nie

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w Szczecinie	Uwagi GDOŚ
1.	1) monitoring zmian stosunków wodnych oraz sukcesji roślinnej w granicach rezerwatu 2) Ograniczenie zagrożenia w graniach rezerwatu polegające na: prawidłowym oznakowaniu rezerwatu tablicami urzędowymi i regulaminowymi oraz utrzymaniu jego sprawności technicznej (konserwacji), wzmożonej kontroli służb ochrony przyrody oraz zarządców terenu w zakresie przestrzegania zakazów obowiązujących w obiekcie.	W roku 2019 rezerwat został oznakowany tablicami urzędowymi oraz tablicami regulaminowym (2 komplety). W latach 2019-2023 nie przeprowadzono monitoringu hydrologicznego rezerwatu przyrody oraz monitoringu sukcesji roślinnej, ze względu na brak funduszy na ten cel. Badania były prowadzone w 2023 r. w związku z przygotowywaniem dokumentacji planu ochrony - stwierdzono obecność licznych drzew porastających torfowisko, z których większość	Brak

		wykazywała jednak oznaki zamierania na skutek bardzo wysokiego poziomu lustra wody.	
--	--	---	--

Uwagi i wskazania do zmian: podjęcie działań prowadzących do ustanowienia otuliny rezerwatu mającej na celu utrzymanie warunków hydrologicznych.

b) rezerwat przyrody Bielinek

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych zespołów leśno-stepowych na zboczach przełomowej doliny Odry ze stanowiskami rzadkich gatunków roślin, m.in. dębu omszonego *Quercus pubescens* występującego poza granicą zasięgu i na jedynym stanowisku w Polsce oraz gatunków śródziemnomorskich i pontyjskich.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Szczecinie na dzień 28.06.2024 r.: Stan ochrony przedmiotu ochrony zadowalający – istnieje potrzeba dokonania eliminacji niecierpka drobnokwiatowego i przebudowy leśnych zbiorowisk zastępczych z dominacją *Robinia pseudoacacia*, czego jeszcze nie zrealizowano, a co zostało zaplanowane w obowiązującym planie ochrony. Wydaje się jednak, że część działań, wskazanych w planie ochrony, realizowana w szczególności przez inne podmioty, winna być opatrzona dokładniejszymi warunkami wykonywania tych działań, np. dla działania „utrzymanie drożności linii energetycznej”, które to działanie jest realizowane z częstotliwością nie większą niż raz na rok, powinien zostać wskazany okres w jakim takie działanie może być realizowane i inne warunki minimalizujące wpływ na faunę i florę rezerwatu.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Bielinek" (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 3569).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: tak

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2019 – 2023: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Bielinek" (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 6735). Plan ochrony nie posiada zakresu PZO, jednak dla obszarów Dolina Dolnej Odry PLB320003 i Dolna Odra PLH320037 ustanowiono plany zadań ochronnych.

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 02.01.2020 r. – 02.01.2040 r.

Czy działania mogą być jeszcze realizowane w ramach kontrolowanego aktu: tak

Lp.	Zakres działań ochronnych	Informacja nt. realizacji działań	Uwagi GDOŚ
1	Monitoring gatunku dębu omszonego <i>Quercus pubescens</i> połączony z kontynuacją badań naukowych nad pulą genową.	Działanie nie zostało wykonane. Działanie zostanie zaplanowane w przyszłych projektach realizowanych przez RDOŚ w Szczecinie	Brak uwag.

2	Monitoring wybranych elementów środowiska przyrodniczego rezerwatu.	Wykonano monitoring 9110 oraz monitoring dot. kozioroga dębosza. Inwentaryzacje przyrodnicze pozostałych gatunków i siedlisk przez specjalistów zostaną zaplanowane w przyszłych projektach realizowanych przez RDOŚ w Szczecinie.	Brak uwag.
3	Monitorowanie i eliminacja gatunków obcych o niewielkiej intensywności.	Zrealizowano w 2022 r.	Brak uwag.
4	Usuwanie drzew zagrażających ruchowi drogowemu.	Działanie realizowane w zależności od potrzeb przez zarządcę terenu, tj. Nadleśnictwo Chojna	Brak uwag.
5	Usuwanie zaśmieci z obszaru całego rezerwatu.	Działanie realizowane w zależności od potrzeb przez zarządcę terenu, tj. Nadleśnictwo Chojna oraz podczas prowadzonych kontroli	Brak uwag.
6	Utrzymanie drożności linii energetycznej.	Działanie nie realizowane przez RDOŚ w Szczecinie	RDOŚ wydając plan ochrony w takim zakresie daje otwarty katalog działań współrealizowanych podczas prac utrzymaniowych (ruch pojazdów, wycinki drzew, itp.). Dla takiego działania niezbędnym wydaje się wskazanie warunków jego realizacji.
7	Utrzymanie drożności wyznaczonych szlaków pieszo-rowerowych oraz infrastruktury turystycznej. Usuwanie drzew zagrażających bezpieczeństwu turystycznemu.	Zrealizowano w 2022 r.	Brak uwag.
8	Całkowita eliminacja <i>Symphoricarpos albus</i> oraz ograniczanie udziału lilaka perskiego <i>Syringa persica</i> w zbiorowiskach leśnych.	Zrealizowano w 2021 r.	Brak uwag.

9	Eliminacja <i>Impatiens parviflora</i> w zbiorowiskach leśnych.	Działanie niezrealizowane	Brak uwag. Działanie może zostać zrealizowane w późniejszym terminie.
10	Eliminacja <i>Robinia pseudoacacia</i> w zbiorowiskach leśnych bez usuwania pni i karpin.	Zrealizowano w 2022 r.	Brak uwag.
11	Jesienna i wiosenna ręczna wycinka redukcyjna krzewów oraz odrostów m.in.: <i>Prunus spinosa</i> , <i>Crataegus monogyna</i> , <i>Crataegus laevigata</i> , <i>Rosa canina</i> , <i>Ulmus minor</i> , <i>Robinia pseudoacacia</i> i innych niepożądanych gatunków (w obrębie muraw kserotermicznych oraz płatów leśnych z najcenniejszą roślinnością ciepłolubną oraz w celu doświetlenia luk i drzew rozwojowych dla kozioroga dębosza). Wykaszanie ręczne otwartych płatów muraw kserotermicznych oraz płatów roślinności kserotermicznej w obrębie zbiorowisk leśnych.	Zrealizowano w 2022 r.	Brak uwag.
12	Przebudowa leśnych zbiorowisk zastępczych z dominacją <i>Robinia pseudoacacia</i> .	Działanie nie zrealizowane	Brak uwag. Działanie może zostać zrealizowane w późniejszym terminie.
13	Stopniowa eliminacja <i>Robinia pseudoacacia</i> metodami mechaniczno-chemicznymi wraz z usunięciem pni i karpin.	Zrealizowano w 2022 r.	Brak uwag.

Uwagi i wskazania do zmian: Należy dookreślić warunki realizacji działania polegającego na utrzymaniu drożności linii energetycznej lub usunąć ten zapis z planu ochrony.

c) rezerwat przyrody Bór Samliński im. Henryka Zięciaka

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie różnych typów zbiorowisk leśnych, wykazujących wiele cech naturalności, z licznymi stanowiskami rzadkich i chronionych gatunków roślin. Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Szczecinie na dzień 28.06.2024 r.: Obecnie trwają badania związane z przygotowaniem dokumentacji do planu ochrony dla rezerwatu. Wstępne wyniki wskazują, że cel ochrony jest zachowany, a przyszłe działania w rezerwacie skierowane będą na umożliwienie maksymalnie naturalnego przebiegu procesów sukcesji, regeneracji i fluktuacji w ekosystemach leśnych, zachowanie naturalnych warunków hydrologicznych oraz monitoring szaty roślinnej i fauny oraz parametrów fizykochemicznych wód.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 7 listopada 2017 r. w sprawie rezerwatu

przyrody „Bór Samliński im. Henryka Zięciaka” (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 4561, z późn. zm.).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: tak

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2019 – 2023: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Bór Samliński im. Henryka Zięciaka”

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 23.05.2018 r. – 23.05.2023 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 5 lat, w tym ok. 4,5 roku w kontrolowanym okresie.

Czy działania mogą być jeszcze realizowane w ramach kontrolowanego aktu: nie

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Informacja nt. realizacji	Uwagi GDOŚ
1	Utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) i ewentualna wymiana oznakowania rezerwatu, w tym tablic urzędowych i regulaminowych.	Nie zrealizowano z powodu braku potrzeby	Brak uwag.
2	Udrożnienie rowów melioracyjnych odprowadzających nadmiar wód z rezerwatu poprzez ręczne bądź mechaniczne (w zależności od potrzeb) odmulanie i usuwanie gałęzi. Realizacja wyłącznie w przypadku stagnacji wód w obiekcie skutkującej trwałą stagnacją wód na siedlisku 91E0 łęgi olszowo-jesionowe, wierzbowe i topolowe oraz zamieraniem starodrzewu: przez okres ponad 1 miesiąca w drzewostanie dębowym oraz przez okres ponad 1 roku w drzewostanie sosnowym.	Nie zrealizowano z powodu braku potrzeby	Brak uwag.
3	Monitoring stanu zachowania siedlisk w rezerwacie. Działanie cykliczne (liczba cykli: 2, interwał: 2 [lat])	Nie zrealizowano z powodu braku funduszy	Potrzeba zwiększenia starań w celu pozyskania funduszy na działania.

Uwagi i wskazania do zmian: Należy ustanowić nowy dokument planistyczny.

d) rezerwat przyrody *Czapli Ostrów*

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie zalesionej wyspy położonej na Jeziorze Ostrowieckim oraz kolonii czapli siwej i ostoi wielu gatunków ptaków wodnych.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Szczecinie na dzień 28.06.2024 r.: Cel ochrony nie jest zachowany. Jak wynika z danych przekazanych przez RDOŚ w Szczecinie, obecnie wyspa nie jest zasiedlona przez czaplę siwą, w związku z czym cel ochrony wskazany w akcie prawnym „w sprawie rezerwatu” może wymagać zmiany.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 17 stycznia 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody Czapli Ostrów (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 413).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: tak
 Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2019 – 2023: Rozporządzenie nr 71/2007 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 29 października 2007 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Czapli Ostrów" (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 1872, z późn. zm.). Plan ochrony nie posiada zakresu PZO, jednak dla obszaru Ostoja Witnicko-Dębniańska PLB320015 ustanowiono plan zadań ochronnych.
 Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 13.11.2007 r. – 13.11.2027 r.
 Czy działania mogą być jeszcze realizowane w ramach kontrolowanego aktu: tak

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Informacja nt. realizacji	Uwagi GDOŚ
1	Zawieszenie 5 budek lęgowych dla gągoła i nurogęsi. Wyczyszczenie, uzupełnienie ubytków budek.	Zrealizowano w okresie nieobjętym kontrolą. Brak środków finansowych na realizację zadania w kontrolowanym okresie. Jednocześnie, jak wynika z przeprowadzonych badań (badania dwuletnie) żadna z zawieszonych na terenie rezerwatu budek nie została zasiedlona.	Brak uwag.
2	Oczyszczenie brzegów wyspy z zanieczyszczeń pozostawionych przez ludzi	Zrealizowano w okresie nieobjętym kontrolą, w ostatnich latach nie realizowano. Brak środków finansowych na realizację zadania w kontrolowanym okresie.	Potrzeba zwiększenia starań w celu pozyskania funduszy na działania.
3	Kontrola rezerwatu po okresie lęgowym ptaków.	Obszar rezerwatu monitorowany był w ramach prac nad uzupełnieniem stanu wiedzy o przedmiotach ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja Witnicko-Dębniańska PLB320015 latach 2020-2021 (badania dwuletnie).	Brak uwag.
4	Utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) tablic urzędowych i edukacyjnych w rezerwacie.	Zrealizowano w 2020 r	Brak uwag.
5	Usunięcie podrostu i podszytu na powierzchni 300m ²	Działanie zrealizowane w roku 2013. Brak środków finansowych na powtórzenie realizacji zadania w kontrolowanym okresie.	Potrzeba przeprowadzenia weryfikacji terenowej w celu sprawdzenia, czy konieczne jest powtórzenie działania w najbliższych latach.
6	Monitorowanie stanu populacji nasięźrzała pospolitego	Zrealizowano w okresie nieobjętym kontrolą, w ostatnich latach nie realizowano. Brak środków finansowych na	Potrzeba zwiększenia starań w celu pozyskania funduszy na

		realizację zadania w kontrolowanym okresie.	działania.
--	--	---	------------

Uwagi i wskazania do zmian: Po weryfikacji terenowej i braku stwierdzenia kolonii czapli siwej konieczne może się okazać wdrożenie rozwiązań mających na celu zwiększenie atrakcyjności wyspy dla tego gatunku, bądź też należy zaktualizować akt prawny, określając nowy cel ochrony.

e) rezerwat przyrody Jezioro Czarne

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie dystroficznego jeziora wraz z otaczającymi go torfowiskami i drzewostanami na siedliskach mokrych i wilgotnych oraz populacji bytującego tam bobra europejskiego *Castor fiber*.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Szczecinie na dzień 28.06.2024 r.:

Stan ochrony ekosystemu - Na terenie rezerwatu przyrody nie przeprowadzono monitoringu siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Ostoja Goleniowska PLH320013, ze względu na brak pozyskania funduszy zewnętrznych na ten cel. Doraźny przegląd rezerwatu przyrody wykonany podczas odbioru prac ochronnych w rezerwacie wskazuje, że cel ochrony jest zachowany (widoczny jest jednak negatywny wpływ ostatnich suchych lat na kondycję torfowisk). Wskazane jest jednak przeprowadzenie szczegółowej oceny stanu zachowania chronionych w rezerwacie siedlisk przyrodniczych. Konieczne jest uzupełnienie wiedzy w zakresie stanu celu ochrony w rezerwacie.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 17 października 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Jezioro Czarne” (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 4182).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: tak

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2019 – 2023: Zarządzenie Nr 16/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 28 maja 2013 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Jezioro Czarne” (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 2289, z późn. zm.).

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 28.06.2013 r. – 28.06.2033 r.

Czy działania mogą być jeszcze realizowane w ramach kontrolowanego aktu: tak

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Informacja nt. realizacji	Uwagi GDOŚ
1	Zbiórka śmieci z miejsc ich nagromadzenia oraz wywóz poza obszar rezerwatu.	Działanie realizowane w zależności od potrzeb przez zarządcę terenu tj. Nadleśnictwo Rokita	Brak uwag.

2	Utrzymanie sprawności technicznej szlaku pieszego wyznaczonego wokół jeziora Czarnego łącznej długości około 520 m oraz ustawienie infrastruktury na trasie jego przebiegu. Konserwacja oraz ewentualna wymiana elementów infrastruktury uzależniona od potrzeb.	Działanie realizowane w zależności od potrzeb przez zarządcę terenu tj. Nadleśnictwo Rokita. W roku 2023 Nadleśnictwo usunęło drzewa zagrażające bezpieczeństwu rosnące wzdłuż szlaku pieszego. Drzewa po ścięciu pozostawiono do naturalnego rozkładu.	Brak uwag.
3	Utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) infrastruktury, w tym leśnych dróg przeciwpożarowych. Patrołowanie terenu w okresie zagrożenia pożarowego	Działanie realizowane w zależności od potrzeb przez zarządcę terenu tj. Nadleśnictwo Rokita	Brak uwag.
4	Konserwacja lub wymiana oznakowania rezerwatu, zwłaszcza przy granicy, oraz ich ewentualna wymiana.	Zrealizowano w 2019 r	Brak uwag.
5	Odtworzenie zniekształconych i zdegradowanych ekosystemów leśnych poprzez realizację zabiegów pielęgnacyjnych w drzewostanie - mechaniczne i chemiczne usuwanie z rezerwatu wszystkich egzemplarzy robinii akacjowej <i>Robinia pseudoacacia</i> , w tym odrostów i nalotu, aż do wytępienia gatunku. Następnie nasadzenia <i>Pinus sylvestris</i> i <i>Quercus robur</i> w luźnej więźbie lub metodą gniazdową w ilości zależnej od potrzeb. Wykorzystanie pojawiających się odnowień naturalnych <i>Betula pendula</i> i <i>Populus tremula</i> .	Zrealizowano w 2020, 2022 i 2023 r.	Brak uwag.
6	Montaż urządzeń monitorujących zmiany poziomu wody oraz prowadzenie stałego monitoringu poziomu wody - instalacja 3 piezometrów z elektronicznymi urządzeniami rejestracji zmian poziomu wody na torfowisku, w okresie pierwszych 5 lat trwania planu. Prowadzenie monitoringu poziomu wody w oparciu o powyższe urządzenia, uwzględniający codzienną rejestrację poziomu wody. Odczyt wyników 1 raz w roku. Utrzymanie sprawności technicznej ww. urządzeń (konserwacja) oraz ich ewentualna wymiana.	Działanie nie zostało zrealizowane. Działanie zostanie zaplanowane w przyszłym projekcie dot. monitoringu zmian poziomu wód w rezerwach przyrody.	Zgodnie z planem ochrony działanie powinno zostać zrealizowane do 2018 r. W chwili obecnej, w celu jego realizacji niezbędne jest wystąpienie do GDOS o wydanie indywidualnego zezwolenia lub też należy zmienić plan ochrony.

7	Monitoring chronionych i zagrożonych siedlisk przyrodniczych borów i lasów bagiennych (91D0), torfowisk przejściowych i trzęsawisk (przeważnie z roślinnością <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>) (7140), żywych torfowisk wysokich z roślinnością torfotwórczą (7110), naturalnych dystroficznych zbiorników wodnych (3160) oraz chronionych i zagrożonych zwierząt: zalotki większej <i>Leucorrhinia pectoralis</i> , żurawia <i>Grus grus</i> i bobra europejskiego <i>Castor fiber</i> — według zasad przyjętych w ogólnopolskim programie monitoringu siedlisk przyrodniczych (na podstawie metodyki Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska opisanej w przewodnikach metodycznych).	Nie zrealizowano w związku z brakiem funduszy	Potrzeba zwiększenia starań w celu pozyskania funduszy na działania.
8	Monitoring chronionych i zagrożonych gatunków roślin turzycy bagiennej <i>Carex limosa</i> , rosziczki okrągłolistnej <i>Drosera rotundifolia</i> , bagna zwyczajnego <i>Ledum palustre</i> , przygielki białej <i>Rhynchospora alba</i> , bagnicy torfowej <i>Scheuchzeria palustris</i> .	Nie zrealizowano w związku z brakiem funduszy	Potrzeba zwiększenia starań w celu pozyskania funduszy na działania.

Uwagi i wskazania do zmian: Konieczne jest uzupełnienie wiedzy w zakresie stanu celu ochrony w rezerwacie i ewentualne wdrożenie działań wynikających z uzupełnienia stanu wiedzy. Rezerwat w całości pokrywa się z obszarem Natura 2000 Ostoja Goleniowska PLH320013 i Puszcza Goleniowska PLB320012 i plan ochrony dla przedmiotowego rezerwatu zawiera również zakres pzo dla ww. obszarów Natura 2000. Należy zwrócić uwagę, że sformułowane cele działań ochronnych nie odnoszą się do wskaźników wskazanych w podręcznikach monitoringu GIOŚ, co przy zmianie planu ochrony będzie wymagać uzupełnienia. Ponadto wskazano działanie polegające na instalacji 3 piezometrów z elektronicznymi urządzeniami rejestracji zmian poziomu wody na torfowisku, w okresie pierwszych 5 lat trwania planu. Działanie nie zostało zrealizowane we wskazanym terminie. W przypadku chęci realizacji czynności w późniejszym okresie, należy zmienić w tym zakresie dokument planistyczny lub wystąpić o indywidualne zezwolenie do GDOŚ.

f) rezerwat przyrody Łąki Bobolickie

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie mozaiki łąk w dolinie rzeki Chocieli z występującymi tu rzadkimi gatunkami roślin oraz walorów krajobrazowych doliny.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Szczecinie na dzień 28.06.2024 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony właściwy. Trwają prace nad przygotowaniem planu ochrony, ale jak wynika z wstępnych wyników cel ochrony jest zachowany, a przyszłe działania w rezerwacie skierowane będą na kontynuowanie ekstensywnego użytkowania kośnego w celu utrzymania mozaiki łąk oraz ograniczenie nadmiernego odpływu wód z terenu rezerwatu.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 listopada 2017 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody "Łąki Bobolickie" (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 5136).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: tak

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2019 – 2023: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 24 maja 2018 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Łąki Bobolickie", zmienione zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 16 maja 2022 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Łąki Bobolickie”.

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 25.05.2018 r. – 25.05.2023 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 5 lat, w tym ok. 4,5 roku w kontrolowanym okresie.

Czy działania mogą być jeszcze realizowane w ramach kontrolowanego aktu: nie

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Informacja nt. realizacji	Uwagi GDOŚ
do 16 maja 2022			
1	Rekultywacja wierzchniej warstwy gleby i runa poprzez mechaniczne zmielenie wysokich kęp turzycy prosowej, zmulczowanie runi i rozsypanie materiału nasiennego na łąkach magazynowanego przez 25 lat w kępach turzyc oraz niskie przyziemne koszenie suchej roślinności z naruszeniem wierzchniej warstwy gleby. Zabieg wykonać jednorazowo na całej powierzchni po 2021 r. lub w latach 2019-2022 na wybranych fragmentach siedliska (nie mniejszych niż 20 ha), w miesiącach późnej jesieni (optymalnie w listopadzie), tak by na wiosnę udostępniony został dostęp światła do gleby i runi;	Odstąpiono od realizacji zadania na podstawie opinii eksperta dotyczącej ustanowionych zadań ochronnych.	Brak uwag.
2	Coroczne koszenie łąk (z pominięciem roku przewidzianego na realizację zadania opisanego w pkt 1);	Zrealizowano w 2019 r.	Kontynuacja prowadzenia działania została przewidziana w obowiązujących zadaniach ochronnych, co jest istotne ze względu na zaniechanie działania w latach 2020 i 2021.
3	Wykonanie ekspertyzy hydrologicznej (opartej na minimum 3-letnich badaniach) dotyczącej ustalenia wpływu istniejącego na tym obszarze systemu melioracji wodnych w powiązaniu z rzeką Chociel (także w odniesieniu do planowanych działań renaturalizacyjnych) na m.in. ekosystem siedliska przyrodniczego 6510 ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże (<i>Arrhenaterion</i>) i cenne gatunki roślin (w szczególności podkolana zielonawego <i>Platanthera chlorantha</i> oraz pełnika europejskiego <i>Trollius europaeus</i>) oraz wskazaniem szczegółowych możliwości powstrzymania negatywnych procesów, poprawy ich stanu oraz skutecznej ochrony	Nie zrealizowano z uwagi na rozpoczęte prace nad dokumentacją do planu ochrony tego rezerwatu przyrody, uwzględniającej między innymi inwentaryzację i ochronę warunków wodnych w rezerwacie.	Brak uwag.

	oraz określenie na jej podstawie sposobów (działań ochrony czynnej) służących przywróceniu naturalnego reżimu i warunków wodnych mozaice łąk w dolinie Chocieli.		
4	Utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) oznakowania rezerwatu, tj. czterech kompletów tablic regulaminowych i urzędowych oraz jego ewentualna wymiana. Działanie realizowane na bieżąco - w stosunku do potrzeb.	Wykonano w 2019 r. i 2021 r.	Brak uwag.
Po 16 maja 2022			
5	Coroczne koszenie łąk w terminie od 01.07 do 30.09 (termin rozpoczęcia koszenia należy dopasować elastycznie do fazy rozwoju pełnika – optymalnie po pęknięciu mieszków i wysypaniu nasion). Wysokość koszenia od 20 do 30 cm. Usunięcie pokosu z obszaru rezerwatu najpóźniej do 2 tyg. od wykonania zabiegu. Zaleca się koszenie płatów łąk pełnikowych z dominacją trzciny dwukrotnie w ciągu roku, pierwszy pokos w okresie od 1 lipca do 15 lipca, drugi od 15 września do 30 września. W zależności od potrzeb zaleca się dodatkowy pokos płatów z dominacją trzciny w okresie zimowym.	Wykonano w 2022 i 2023 r	Brak uwag
6	Usuwanie samosiewów z powierzchni łąk. Samosiewy wyciąć lub wyrwać ręcznie, biomasa usuwać poza rezerwat.	Wykonano w 2023 r	Brak uwag.
7	Przeprowadzenie eksperckiej lustracji terenowej w okresie od 15.05.2022 do 15.07.2022 mającej na celu weryfikację stanowisk pełnika europejskiego <i>Trollius europaeus</i> oraz storczyków, głównie z rodzajów: <i>Platanthera</i> , <i>Dactylorhiza</i> . Sporządzenie dokumentacji fitosocjologicznej, fotograficznej oraz warstw wektorowych po przeprowadzonej lustracji.	Wykonano podczas lustracji w dniu 03.06.2022 roku.	Brak uwag.
8	Utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) oznakowania rezerwatu, tj. czterech kompletów tablic regulaminowych i urzędowych raz jego ewentualna wymiana. Działanie realizowane na bieżąco – w stosunku do potrzeb. Wzmoczone kontrole obszaru rezerwatu w okresie V-VII.	Realizowano podczas lustracji w latach 2022-2023.	Brak uwag.

Uwagi i wskazania do zmian: brak.

g) rezerwat przyrody Łuniewo

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych torfowiska z gatunkami roślin chronionych oraz zarastającego jeziora, stanowiącego ostoję wielu gatunków ptaków wodnych i błotnych.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Szczecinie na dzień 28.06.2024 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony – właściwy. Widoczne efekty działań ochronnych.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 18 maja 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Łuniewo" (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 2128).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: tak

Akt wskazujący działania ochronne w latach 2019 – 2023: Rozporządzenie Nr 38/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Łuniewo" (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 2507).

Ze względu na termin ustanowienia planu ochrony, nie zawiera on zakresu PZO.

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 14.01.2006 r. – 14.01.2026 r.

Czy działania mogą być jeszcze realizowane w ramach kontrolowanego aktu: tak

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Informacja nt. realizacji	Uwagi GDOŚ
1	Zachowanie nieleśnego torfowiska wysokiego.	Wykonano w 2023 r.	Brak uwag.
2	Regeneracja olsu, zainicjowanie naturalnego wkraczania drzew liściastych - olsza czarna, brzoza omszona. Usunięcie części (ok. 30 %) masy sosny w 3 nawrotach.	Nie znaleziono dokumentów potwierdzających realizację zadania. Plan ochrony ustanowiony został w roku 2005, w związku z powyższym działanie mogło być zrealizowane na początku jego obowiązywania.	Potrzeba uzupełnienia informacji w zakresie potrzeby kontynuacji prowadzenia działania np. w związku z przygotowywaniem nowego dokumentu planistycznego, który zastąpi obecnie obowiązujący.
3	Utrzymanie otwartej panoramy wnętrza rezerwatu z wieży widokowej, utrzymanie miejsca godów płazów. Usuwanie odrośli olszy, co 4 - 5 lat.	Działanie było realizowane prawdopodobnie na początku obowiązywania planu ochrony. Wieża widokowa została zdemontowana, w związku z czym działanie straciło aktualność.	Brak uwag.
4	Próba reintrodukcji długosza królewskiego. Wczesną wiosną (III-IV).	Nie znaleziono dokumentów potwierdzających próbę podjęcia reintrodukcji długosza królewskiego. Jeśli była podjęta to prawdopodobnie wiele lat temu. Zgodnie z najnowszą dokumentacją do planu ochrony (Klub Przyrodników, 2024 r.) działanie nie zostało wskazane do realizacji w ramach nowego dokumentu planistycznego.	Brak uwag.

5	Ograniczenie strat wody w rezerwacie przez zasypianie początkowego odcinka rowu - do granicy wydzielen c i m.	Działanie zostało zrealizowane na początku obowiązywania planu ochrony.	Brak uwag.
6	Bieżące monitorowanie stanu i usuwanie neofitów	Działania związane z monitorowaniem stanu rezerwatu w tym wkraczania neofitów realizowane są w ramach wizji terenowych rezerwatów prowadzonych przez RDOŚ w Szczecinie.	Brak uwag.
7	Uaktualnienie treści tablic informacyjnych, konserwacja wieży i ścieżki dojścia.	Wykonano w 2019 i 2020 r.	Brak uwag.

Rezerwat przyrody Łuniewo kontrolowany był także podczas wizji terenowej 30 lipca 2024 r. W terenie wyraźnie widać efekty działań polegających na usunięciu nalotu drzew i krzewów z torfowiska. Do rozważenia jest powiększenie obszaru wolnego od zadrzewień, co pozytywnie będzie wpływać na rozwój roślinności charakterystycznej dla siedliska 7110. Jednocześnie, jak wynika z nowej dokumentacji przyrodniczej do planu ochrony dla rezerwatu „Łuniewo”, ze względu na postępujące zmiany klimatyczne istnieje potrzeba utworzenia otuliny obejmującej zlewnię torfowiska, w związku z czym należy podjąć działania mające na celu utworzenie otuliny dla tego rezerwatu przyrody.

h) rezerwat przyrody *Nadmorski Bór Storczykowy*

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie ekosystemu leśnego z licznymi stanowiskami roślin i siedlisk chronionych, ukształtowanego w warunkach naturalnego krajobrazu mierzei wydymowej.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Szczecinie na dzień 28.06.2024 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony zachowany. Jak wynika z planu ochrony, w rezerwacie występują pojedyncze osobniki czeremchy amerykańskiej, które należy sukcesywnie usuwać, a co zostało przewidziane w planie ochrony. Istnieje również potrzeba zmniejszenia zacieniania stanowisk murawowych *Pulstaililla pratensis*, *Astragalus arenarius*.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Nr 14/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 31 marca 2010 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody "Nadmorski Bór Storczykowy" (Dz. Urz. Woj. Zach. nr 70, poz. 1292, z późn. zm.) .

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: tak

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2019 – 2023: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 11 sierpnia 2016 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Nadmorski Bór Storczykowy".

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 12.08.2016 r. – 12.08.2021 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 5 lat, w tym 2,5 roku w kontrolowanym okresie.

Czy działania z kontrolowanego aktu mogą być jeszcze realizowane: nie

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Informacja nt. działań	Uwagi GDOŚ
1	Mechaniczne zwalczanie ekspansywnych gatunków obcych roślin w podszybie, w szczególności czeremchy amerykańskiej. Usuwanie pozyskanej biomasy poza obszar rezerwatu.	Nie stwierdzono zagrożenia, zaniechano działania	Brak uwag.
2	Mechaniczne zwalczanie nalotu świerka <i>Picea abies</i> na siedlisku. Usuwanie pozyskanej biomasy poza obszar rezerwatu.	Działanie nie było realizowane. W 2020 r. przeprowadzono badania, które nie potwierdziły aktualnego zagrożenia dla cennych gatunków flory ze strony nalotu świerkowego.	Należy monitorować stan cennych gatunków flory i w przypadku odnotowania zagrożenia ze strony gatunków niepożądanych w siedlisku, podjąć stosowne działania.
3	Usuwanie drzew zagrażających ruchowi drogowemu (w pasie drogowym drogi) oraz bezpieczeństwu ludzi w miejscach udostępnionych - poprzez ich ścięcie i pozostawienie do naturalnej dekompozycji, bez usuwania drewna poza obszar rezerwatu, z wyjątkiem sytuacji, gdy wciągnięcie powalonych drzew grozi zerwaniem ściółki oraz uszkodzeniem stanowisk i roślin i siedlisk chronionych. W terminach zależnie od potrzeb. Utrzymanie sprawności technicznej szlabanu ustawionego na granicy rezerwatu.	Zrealizowano w 2023 r.	Brak uwag.
4	Utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) i ewentualna wymiana oznakowania rezerwatu, w tym tablic urzędowych i regulaminowych - według potrzeb, uprzątnięcie zaśmieceń - według potrzeb.	Oznakowanie zrealizowano w terminie nieobjętym kontrolą. Działania polegające na sprzątnięciu zaśmieceń realizowane są na bieżąco przez zarządcę terenu, tj. Nadleśnictwo Międzyzdroje.	Brak uwag.
5	Utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) infrastruktury sieci przeciwpożarowej. Regularne kontrole terenu przez Straż Leśną w okresie zagrożenia pożarowego, tj. w okresie marzec-październik.	Działanie realizowane w zależności od potrzeb przez zarządcę terenu, tj. Nadleśnictwo Międzyzdroje	Brak uwag.

Uwagi i wskazania do zmian: W planie ochrony z 29.12.2022 r. wśród identyfikacji zagrożeń w pkt 2 wskazano (zagrożenie wewnętrzne istniejące): *Stopniowe ubożenie zbiorowiska boru bażynowego w podtypie gruszyckowym (zanikanie gatunków charakterystycznych i wyróżniających) i wzrost udziału gatunków typowych dla dojrzałych borów lub dla postaci przejściowych do Betulo-Quercetum (zmiany te mogą przyspieszać nie do końca rozpoznane czynniki o charakterze globalnym tj. ocieplanie się klimatu, zanieczyszczenie powietrza)*. Jako sposób eliminacji określono: *Brak możliwości przeciwdziałania zagrożeniu poza ewentualnym*

punktowym usuwaniem gatunków niepożądanych z podszytu lub podrostu (np. buka, świerka) w celu ochrony stanowisk cennych gatunków flory (np. *Goodyera repens*, *Pyrola* sp., *Moneses uniflora*, *Chimaphila umbellata*, *Monotropa hypopitys*). Wśród działań ochronnych, bezpośrednio nie zidentyfikowano potrzeby realizacji działań ukierunkowanych na zwalczanie świerka (tak jak miało to miejsce w kontrolowanych zadaniach ochronnych). Ewentualne usuwanie świerka będzie realizowane w zależności od potrzeb zidentyfikowanych podczas monitoringu (realizowanego zgodnie z obecnie obowiązującym planem ochrony, co 3-5 lat).

W związku z powyższym należy określić powód zaniechania działania w ramach kontrolowanych zadań ochronnych.

i) rezerwat przyrody *Przełom Rzeki Dębnicy*

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie młodoglacjalnego krajobrazu z przełomem rzeki, o podgórskim charakterze, przez wał moreny czołowej. Obszar rezerwatu obejmuje dolinę Dębnicy z bogatą i zróżnicowaną florą i fauną, w tym stanowiskami widłozębu zielonego *Dicranum viride*, hildenbrandii rzecznej *Hildenbrandtia rivularis* i pliszki górskiej *Motacilla cinerea*

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Szczecinie na dzień 28.06.2024 r.: Stan ochrony przedmiotu ochrony – cel ochrony rezerwatu zachowany. Lustracja terenowa, która odbyła się w 2024 r., wskazała na potrzebę przeformułowania działań ochronnych w planie ochrony, tak aby uwzględniały zmieniające się uwarunkowania przyrodnicze (w planie ochrony wskazano m.in. stopniowe usuwanie gatunków obcych siedliskowo, w celu przywracania równowagi i większej naturalności, jednak podczas lustracji stwierdzono, że na części obszaru, ze względu na liczne odnowienia naturalne drzewostan należy pozostawić do naturalnej sukcesji w celu śledzenia procesów naturalnej regeneracji ekosystemu. Przeprowadzenie ww. ustanowionego działania na niektórych oddziałach leśnych mogłoby spowodować znaczące zniszczenia runa, czy zlustrowanych odnowień naturalnych).

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Nr 7/2009 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 9 stycznia 2009 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody "Przełom rzeki Dębnicy" (Dz. Urz. Woj. Zach. nr 5, poz. 193, z późn. zm.).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: tak

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2019 – 2023: Zarządzenie Nr 21/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 28 maja 2013 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Przełom Rzeki Dębnicy" (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 2294, z późn. zm.).

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 28.06.2013 r. – 28.06.2033 r.

Czy działania mogą być jeszcze realizowane w ramach kontrolowanego aktu: tak

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Informacja nt. realizacji	Uwagi GDOŚ
1	Mechaniczna stopniowa wycinka egzemplarzy świerka <i>Picea abies</i> i modrzewia <i>Larix decidua</i> oraz realizacja zabiegów pielęgnacyjnych (według potrzeb) w drzewostanach, protegujących rozwój rodzimych gatunków liściastych: buka, dębu, grabu (odnowienia naturalne i sztuczne). Ilość nawrotów cięć oraz szczegółowy termin ich wykonania – rozłożone na 3 okresy urządzania Nadleśnictwa Połczyn w trakcie obowiązywania niniejszego planu. Pierwsze cięcie i zabiegi pielęgnacyjne rozpocząć nie później niż w trzecim roku obowiązywania planu. Pozyskaną masę – około 500 m ³ drewna gatunków obcych usuwać poza teren rezerwatu w kwartałach jesienno – zimowych, po zakończeniu zabiegów. Zabiegi realizować poza miejscami występowania widłozębu zielonego <i>Dicranum viride</i> (oddz. 347a) występującego tu w łęgu <i>Stellario-Alnetum</i> w sąsiedztwie kwaśnej buczyny na zboczu. Martwe drzewa rodzimych gatunków liściastych należy pozostawiać w rezerwacie.	Podczas kontroli rezerwatu przyrody przeprowadzonej 12 marca 2024 r. stwierdzono brak zasadności przeprowadzenia zabiegów. W kępach świerka stwierdzono liczne odnowienie naturalne. Przeprowadzenie obecnie działań związanych z wycinką drzew, w tym uprzątniecie i wywiezienie biomasy będzie wiązało się z uszkodzeniami runa i powierzchni gleby oraz podrostu bukowego	Brak uwag.
2	Usuwanie okazów rdestowca ostrokończystego za pomocą metod kombinowanych – chemicznego (z użyciem środków mających zastosowanie w leśnictwie) oraz mechanicznego (koszenie i wykopywanie kłaczy) stosowanych jednocześnie, kilka razy do roku - minimum dwukrotnie w ciągu roku w czerwcu i wrześniu (do skutku). Stanowisko monitorować corocznie.	Nie zrealizowano. Zgodnie z ustawą o gatunkach obcych, właściwym podmiotem do realizacji tego zadania jest Nadleśnictwo. Po przeprowadzeniu kontroli przez pracowników RDOŚ we wrześniu 2024 r., zaplanowano działanie polegające na usuwaniu rdestowca w ramach projektu „Czynna ochrona w wybranych rezerwatach przyrody z województwa zachodniopomorskiego polegająca na eliminacji inwazyjnych gatunków roślin”. Wniosek na realizację projektów ma zostać złożony w styczniu 2025 r.	Należy kontynuować podjęte prace związane z usuwaniem IGO w woj. zachodniopomorskim.
3	Utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) ścieżki przyrodniczej wraz z obecną na jej trasie infrastrukturą (w terminach zależnych od potrzeb). Podkrzesywanie i obalanie drzew zagrażających bezpieczeństwu ruchu wzdłuż szlaków komunikacyjnych sąsiadujących bezpośrednio z	Zrealizowano w 2023 r.	Brak uwag.

	rezerwatem. Przecinanie przewracających się drzew, z jednoczesnym pozostawieniem wszystkich fragmentów w rezerwacie - terminach i rozmiarze zależnych od potrzeb. Sprzątanie zaśmieci z trasy ww. szlaku – według potrzeb.		
4	Utrzymanie właściwych stosunków wodnych na siedliskach starorzeczy i naturalnych zbiorników eutroficznych, łągów olszowych i jesionowych, grądu subatlantyckiego oraz kwaśnej i żyznej buczyny – poprzez dopuszczenie w uzasadnionych przypadkach, tj. przy przegęszczeniu populacji bobra europejskiego <i>Castor fiber</i> oraz długotrwałym stagnowaniu wód na ww. siedliskach (przez okres ponad 6 miesięcy), rozbiórki tam bobrowych na rowach i rzece Dębicy oraz utrzymanie właściwego stanu cieków (konserwację w zależności od potrzeb). Likwidacja nielegalnych spiętrzeń na rzece Dębicy, utrzymanie drożności rzeki i coroczna kontrola.	Podczas kontroli w marcu 2024 r. nie stwierdzono przetamowań na rzece Dębicy.	Brak uwag.
5	Mechaniczne koszenie niżowych łąk świeżych – corocznie, jednokrotnie w terminie od 15 sierpnia do 30 września lub optymalnie dwukrotnie w terminach czerwiec-lipiec i sierpień/wrzesień. Usunięcie skoszonej runi poza obszar rezerwatu niezwłocznie po wykonaniu prac.	Działanie nierealizowane przez RDOŚ w Szczecinie. Zgodnie PO podmiotem odpowiedzialnym za realizację zadania jest Nadleśnictwo Połczyn	Istnieje potrzeba uzupełnienia warunków realizacji działania poprzez dodanie konieczności składnia sprawozdań/informacji
6	Regularne coroczne kontrole stanu zachowania drzew w pasie granicznym oraz w oparciu o ich wyniki cięcia pielęgnacyjne i obalanie drzew, z warunkiem przeciągnięcia i pozostawienia drewna w granicach rezerwatu.	Działanie realizowane w zależności od potrzeb przez Nadleśnictwa.	Brak uwag
7	Okresowa konserwacja linii elektroenergetycznych według potrzeb. Wycinka drzew i krzewów w pasie technicznym ww. linii, raz na 5 lat w terminie od 1 października do 28 lutego (z pominięciem sezonu wegetacyjnego roślin i lęgowego zwierząt).	Działanie niezrealizowane przez RDOŚ w Szczecinie.	Do rozważenia, czy działanie nie powinno być opatrzone dokładniejszymi warunkami realizacji.
8	Utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) infrastruktury, w tym leśnych dróg przeciwpożarowych. Patrolowanie terenu w okresie zagrożenia pożarowego	Działanie realizowane wg potrzeb przez zarządcę terenu, tj. Nadleśnictwo Połczyn i Czaplinek .	Brak uwag.
9	Monitoring stanowisk widłozębu zielonego <i>Dicranum viride</i> , hildenbrandii rzecznej <i>Hildenbrandtia rivularis</i> i pliszki górskiej <i>Motacilla cinerea</i> – raz na lata.	Zrealizowano w 2021 r.	Nieprecyzyjny zapis „raz na lata”

Uwagi i wskazania do zmian: należy rozważyć przeformułowanie działań ochronnych, tak aby uwzględniały zmieniające się uwarunkowania przyrodnicze, bądź też aby ich realizacja była poprzedzona uzgodnieniem z RDOŚ w Szczecinie. Jednocześnie przypadek niniejszego obszaru może wskazywać na konieczność uszczegóławiania w dokumentach planistycznych dla obszarów chronionych czynności związanych z realizacją działań, w tym przekazywania raportów/protokołów z realizacji działań, tak aby RDOŚ w Szczecinie miał bieżące informacje nt. kontrolowanych rezerwatów. Ponadto, w pkt 9 określono częstotliwość realizacji działania „raz na lata”. Należy zmienić zapis na precyzyjny, dokładnie określający zakres czasowy działania np. raz na 3 lata.

j) rezerwat przyrody *Rezerwat na Rzece Grabowej*

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie naturalnych tarlisk pstrąga potokowego *Salmo trutta m. fario* i innych cennych gatunków ryb.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Szczecinie na dzień 28.06.2024 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony – zachowany. W okresie objętym kontrolą na terenie rezerwatu przyrody nie przeprowadzono monitoringu pstrąga potokowego, minogów, głowacza białopłetwego, strzebły potokowej, miętusa, okonia, szczupaka, jednak w 2023 r. na terenie rezerwatu przyrody prowadzone były badania do planu ochrony (dokumentacja w trakcie odbioru), które wykazały występowanie w Grabowej trzech gatunków: minóg strumieniowy, pstrąg potokowy oraz głowacz białopłetwy.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 12 grudnia 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Rezerwat na rzece Grabowej" (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 5064).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: tak

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2019 – 2023: Zarządzenie Nr 19/2015 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Rezerwat na Rzece Grabowej".

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 17.03.2015 r. – 17.03.2020 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 5 lat, w tym ok. 1,5 roku w kontrolowanym okresie.

Czy działania mogą być jeszcze realizowane w ramach kontrolowanego aktu: nie

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Informacja nt. realizacji	Uwagi GDOŚ
1	Monitoring: występowania tarlisk pstrąga potokowego <i>Salmo trutta m. fario</i> - co najmniej dwukrotnie w okresie obowiązywania zadań ochronnych, przy pomocy elektronarkozy, • występowania minoga strumieniowego <i>Lampetra planeri</i> , minoga rzecznej <i>Lampetra fluviatilis</i> , troci wędrownej <i>Salmo trutta m. trutta</i> , głowacza białopłetwego <i>Cottus gobio</i> , strzebły potokowej <i>Phoxinus phoxinus</i> i miętusa <i>Lota lota</i> - co najmniej dwukrotnie w okresie obowiązywania zadań ochronnych, przy pomocy elektronarkozy, • występowania okonia <i>Perca fluviatilis</i> i szczupaka <i>Esox lucius</i> - w trzecim roku obowiązywania zadań ochronnych, przy pomocy elektronarkozy,	Nie przeprowadzono z powodu braku funduszy	Zgodnie z badaniami przeprowadzonymi na potrzeby przygotowania dokumentacji do planu ochrony, w Grabowej potwierdzono występowanie trzech gatunków: minóg strumieniowy <i>Lampetra planeri</i> , pstrąg potokowy <i>Salmo trutta m. fario</i> oraz głowacz białopłetwy <i>Cottus gobio</i>

	• wpływu populacji bobra europejskiego <i>Castor fiber</i> na drożność przepływu w rzece Grabowej w rezerwacie (obecność tam i żeremi).		
2	Mechaniczna rozbiórka tam i żeremi bobra europejskiego.	Nie realizowano. Zgodnie z najnowszą dokumentacją do planu ochrony tego rezerwatu aktualnie nie ma potrzeby usuwania tam bobrowych.	Brak uwag.
3	Uzupełnienie oraz utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) oznakowania rezerwatu tablicami urzędowymi i regulaminowymi. Działanie realizowane na bieżąco - w stosunku do potrzeb.	Zrealizowano przed okresem objętym kontrolą oraz w 2021 r	Brak uwag.
4	Sprzątanie zaśmieceń z obszaru rezerwatu i ich wywóz poza granice chronionego obiektu - w terminach i z częstotliwością zależnymi od potrzeb.	Działanie realizowane wg. potrzeb przez zarządcę terenu	Brak uwag.

Uwagi i wskazania do zmian: brak.

k) rezerwat przyrody **Słoneczne Wzgórza**

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie mozaiki dobrze zachowanych płatów muraw kserotermicznych, zarośli kserotermicznych i bogatych lasów liściastych wraz z ich cenną florą i fauną oraz wysokich walorów krajobrazowych wzgórz morenowych przyległych do doliny Odry między miejscowościami Raduń i Zatoń Dolna. W rezerwacie należy dążyć do zachowania mozaikowego układu siedlisk ze szczególnym uwzględnieniem półnaturalnych zbiorowisk murawowych.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Szczecinie na dzień 28.06.2024 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony – zachowany, niezbędna jest kontynuacja działań związanych z ograniczeniem zarastania muraw i odślaniania luk z roślinnością ciepłolubną. Działania zaplanowane w obowiązującym planie ochrony.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Nr 12/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 8 sierpnia 2012 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody "Słoneczne Wzgórza" (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 2249, z późn. zm.).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: tak

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2019 – 2023: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Słoneczne Wzgórza" (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 1542, z późn. zm.). Plan ochrony zawiera zakres PZO dla obszarów Natura 2000 Dolina Dolnej Odry PLB320003 i Dolna Odra PLH320037.

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 22.04.2014 r. – 22.04.2034 r.

Czy działania mogą być jeszcze realizowane w ramach kontrolowanego aktu: tak

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Informacja nt. realizacji	Uwagi GDOŚ
1	Ograniczenie zarastania muraw wynikające z ekspansji drzew i krzewów wraz z usunięciem pozyskanej biomasy (gałęzi, kory, zrąbków, siana) poza granice muraw.	Działanie zrealizowane w 2018. Kontynuację działania zaplanowano w 2024 r.	Brak uwag.
2	Odsłanianie luk z roślinnością ciepłolubną w drzewostanie wraz z usunięciem pozyskanej biomasy (gałęzi, kory, zrąbków) poza granice muraw.	Działanie zrealizowane w roku 2018 r.	Brak uwag.
3	Przebudowa drzewostanów świerkowych, modrzewiowych i robiniovych polegająca na silnych trzebieżach tych trzech gatunków (z pozostawieniem gatunków drzew zgodnych z siedliskiem) oraz w przypadku wydzieleń z dużym udziałem robinii akacjowej wprowadzaniu gatunków zgodnych z siedliskiem, szczególnie dębu i grabu. Powierzchnie przebudowywane należy grodzić za pomocą żerdzi (w uzasadnionych przypadkach można używać siatki leśnej). Przebudowę należy zacząć od drzewostanów najbardziej zniekształconych. Docelowo (cel długoterminowy) działanie ma prowadzić do usunięcia wszystkich osobników świerka, modrzewia i robinii akacjowej.	Działanie częściowo zrealizowane w ramach prac polegających na usuwaniu robinii akacjowej.	Brak uwag.
4	Usunięcie wszystkich grup i pojedynczych okazów robinii akacjowej w rezerwacie. Zabieg polega na wycince przeprowadzanej w miesiącach wrzesień-styczeń oraz systematycznym usuwaniu odrostów w miesiącach czerwiec-wrzesień (a w przypadku wydzieleń znajdujących się w strefie ochronnej gniazda bielika i w dużej bliskości gniazda puchacza: wrzesień-styczeń) przez kolejnych 5 lat po wycince.	Wykonano w 2021 i 2023 r.	Brak uwag.
5	Ręczne usuwanie osobników popłochu pospolitego z powierzchni muraw wraz z usunięciem pozyskanej biomasy poza granice rezerwatu.	Działanie zrealizowane w roku 2018, obecnie zaplanowane do realizacji w dniu 26.07.2024 r.	Brak uwag.
6	Ograniczenie ekspansji trzcinnika piaskowego <i>Calamagrostis epigejos</i> oraz ciemiężyka białokwiatowego <i>Vincetoxicum hirundinaria</i> w obrębie płątów muraw kserotermicznych wraz z usunięciem pozyskanej biomasy poza granice rezerwatu.	Działanie zrealizowane w roku 2018, zaplanowane również do wykonania w roku 2024 r.	Brak uwag.

7	Ekstensywny wypas płatów muraw kserotermicznych i ciepłolubnych dąbrów.	Wypas na terenie rezerwatu przyrody prowadzony był przez Klub Przyrodników w latach 2010-2012 (biochory 4, 5 i 38) w ramach projektu: „Ochrona muraw kserotermicznych w Polsce – teoria i praktyka” finansowanego przez Instrument Finansowania Komisji Europejskiej LIFE + i NFOŚiGW. W późniejszych latach nie prowadzono wypasu owiec w obszarze tego rezerwatu przyrody.	Istnieje potrzeba uzupełnienia stanu wiedzy w zakresie potrzeby kontynuacji prowadzenia wypasu.
8	Ręczne usuwanie osobników powojnika pnącego <i>Clematis vitalba</i> z powierzchni biochory wraz z usunięciem pozyskanej biomasy poza granice rezerwatu.	Prawdopodobnie nie było zrealizowane. Potrzeba realizacji działania zostanie zweryfikowana w okresie wegetacyjnym w ramach kontroli skuteczności zabiegów ochrony czynnej.	Konieczność uzupełnienia informacji w zakresie potrzeby realizacji działania.
9	Zapewnienie ochrony przeciwpożarowej oraz możliwości dojazdu do powierzchni dla wykonawców zabiegów ochronnych	Działanie realizowane w zależności od potrzeb przez Nadleśnictwo Chojna. Dojazd do powierzchni dla wykonawców zabiegów zrealizowany został podczas prac polegających na usuwaniu odrostów robinii w roku 2023.	Brak uwag.

Uwagi i wskazania do zmian:

W związku z niepełną informacją, jaką RDOŚ posiada w zakresie realizacji działań i potrzeby ich kontynuacji, należy przeprowadzić kontrolę skuteczności i zasadności realizacji/kontynuacji prowadzenia działań. Należy rozważyć uzupełnienie warunków prowadzenia działań poprzez wprowadzenie konieczności przekazywania informacji/sprawozdań z realizacji działań (w przypadku realizacji działań przez podmioty inne niż RDOŚ).

I) rezerwat przyrody Świdwie

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie zarastającego jeziora Świdwie oraz przyległych lasów i innych gruntów, stanowiących ostoję licznych gatunków ptaków, jak również będących miejscem odpoczynku i żerowania ptaków przelotnych.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Szczecinie na dzień 28.06.2024 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony – w celu zachowania celu ochrony rezerwatu istnieje konieczność realizacji działań wskazanych w planie ochrony.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Świdwie” (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 5334).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: tak

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2019 – 2023: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 14 października 2019

r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Świdwie" (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 5139). Plan ochrony nie posiada zakresu PZO, jednak dla obszaru Jezioro Świdwie PLB320006 ustanowiono plan zadań ochronnych.

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 31.10.2019 r. – 31.10.2039 r.

Czy działania mogą być jeszcze realizowane w ramach kontrolowanego aktu: tak

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Informacja nt. realizacji	Uwagi GDOŚ
1	Sporządzenie ekspertyzy hydrologicznej i na jej podstawie ustalenie sposobów zwiększenia retencji wody w rezerwacie i na wybranych obszarach zlewni.	Wykonano w 2023 r.	Brak uwag.
2	Regulowanie poziomu wody za pomocą stacji pomp (z maksymalną rzędną piętrzenia wody 13,10 m n.p.m.) oraz utrzymanie drożności odcinków rowów zasilających przepompownię. Możliwa korekta działań ochronnych w zależności od wyników ekspertyzy.	Działanie zaplanowano do wykonania w 2024 r.	Brak uwag.
3	Mechaniczne koszenie łąk, pastwisk i szuwarów w terminie od 1 września do 31 października (w przypadku korzystania z pakietu rolnośrodowiskowo-klimatycznego możliwy wcześniejszy termin pokosu po uzyskaniu pisemnej zgody Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie). Usunięcie skoszonej runi poza obszar rezerwatu najpóźniej w terminie dwóch tygodni po wykonaniu pracy. Wykluczony sposób koszenia „od zewnątrz do środka”. Obowiązkowe pozostawienie co roku od 5% do 50% powierzchni nieskoszonej, przy czym co roku musi to być inna powierzchnia. Usuwanie nalotu drzew i krzewów z powierzchni łąk, pastwisk i szuwarów.	Zrealizowano w 2020 r i 2021 r.	Działanie powinno być realizowane w sposób ciągły. Istnieje potrzeba uzupełnienia informacji w zakresie – czy zadanie jest realizowane, a jeśli nie, jaki jest powód zaniechania.. Należy rozważyć uzupełnienie warunków prowadzenia działania poprzez wprowadzenie konieczności przekazywania informacji/sprawozdania w zakresie jego realizacji
4	Mechaniczne usuwanie pojawiającego się nalotu drzew i krzewów w okresie od 1 września do 28 lutego oraz ręczne usuwanie krzewów wierzbowych <i>Salix</i> sp. i samosiejek olchy <i>Alnus</i> sp. zasłaniających widok z wieży widokowej. Według potrzeb.	Działanie było realizowane przed ustanowieniem PO, tj. w roku 2017.	Brak uwag.

5	Mechaniczne usuwanie nalotu drzew i krzewów oraz mechaniczne wykaszanie terenu w obrębie zagłębienia. Utrzymanie właściwego poziomu wód. W terminach zależnych od potrzeb.	Zrealizowano w 2022 r.	Brak uwag.
6	Usuwanie m.in. nawłoci kanadyjskiej <i>Solidago canadensis</i> , rdestowców <i>Reynoutria</i> sp., sumaka octowca <i>Rhus typhina</i> , sadzka konopiastego <i>Eupatorium cannabinum</i> , czerechwy amerykańskiej <i>Padus serotina</i> . Terminy uzależnione od potrzeb.	Zrealizowano w 2021 r.	Brak uwag.
7	Ręczne usuwanie wierzb w pasie trzcin w okresie październik-luty. Według potrzeb i dostępności terenu.	Zrealizowano w 2022 r.	Brak uwag.
8	Konserwacja piętrzenia na rowie GZ-1 oraz w oparciu o wyniki monitoringu naprawa i umocnienie jego skarp (materiałem naturalnym) od strony zachodniej. Według potrzeb punktowo.	Działanie zrealizowane przez Nadleśnictwo Trzebież w 2019 r.	Brak uwag.
9	Mechaniczne usunięcie roślinności hamującej rozwój odmładzających się drzewostanów w terminie od 1 września do 31 grudnia. Okres obowiązywania planu ochrony.	Prace realizowane są przez Nadleśnictwo Trzebież - w roku 2018 na terenie wydzieleń 487b i 487k, a w roku 2020 na terenie wydzielenia 487b.	Istnieje potrzeba uzupełnienia warunków realizacji działania poprzez dodanie konieczności składnia sprawozdań/informacji z realizacji działania.
10	Naprawa uszkodzeń w grodziach (ilość mb siatki leśnej zależna od potrzeb). Kontrola ich stanu technicznego wg potrzeb. Rozgrodzenie powierzchni połączone z usunięciem materiału rozgrodzeniowego poza obszar rezerwatu w terminie zależnym od potrzeb. Okres obowiązywania planu ochrony.	Wykonano w 2019 r	Brak uwag.
11	Konserwacja oraz ewentualna wymiana oznakowania rezerwatu.	Wykonano w 2020 r	Brak uwag.
12	Okresowe (częstotliwość i termin zależnie od potrzeb) sprzątanie rezerwatu z zalegających odpadów.	Działanie realizowane zależnie od potrzeb przez RDOŚ w Szczecinie oraz Nadleśnictwo Trzebież	Brak uwag.

13	Stworzenie kryjówek z pozostawionych karpin, gałęzi, kamieni. Sztuczne schronienia powinny tworzyć powierzchnię ok. 25 m ² , pokrytą przez ułożone w grupach gałęzie i konary drzew oraz luźno przylegające do siebie kamienie tworzące niewielkie stosy. Okres obowiązywania planu ochrony	Zaplanowano w późniejszym okresie	Brak uwag.
14	Stworzenie miejsc zimowiskowych dla nietoperzy w istniejących konstrukcjach i ruinach budynków.	Nie zrealizowano. Działanie zostanie zrealizowane w latach późniejszych.	Brak uwag.
15	Prowadzenie inwentaryzacji przyrodniczych w zależności od potrzeb oraz monitoringu fauny, flory i siedlisk przyrodniczych przez specjalistów z zakresu botaniki i zoologii. Monitoring stanu i jakości wód. Całorocznie lub w zależności od potrzeb, lecz nie rzadziej niż raz na 5 lat.	Zrealizowano w 2020 i 2021 r	Brak uwag.
16	Stworzenie platform lęgowych oraz dodatkowych miejsc żerowania dla ptaków.	Zaplanowano w późniejszym okresie	Brak uwag.
17	Okresowe przycinanie i wycinanie drzew i krzewów w pasie technicznym linii, w strefie o szerokości 10 m, w terminie od 1 września do 28 lutego. Pozostawienie pozyskanego drewna w granicach rezerwatu, poza pasem technicznym ww. linii bez jego rozdrabniania.	Właściwym do realizacji zadania jest Nadleśnictwo Trzbież	Istnieje potrzeba uzupełnienia informacji – czy zadanie jest realizowane przez Nadleśnictwo. Należy rozważyć uzupełnienie warunków prowadzenia działania poprzez wprowadzenie konieczności przekazywania informacji/sprawozdania przez Nadleśnictwo w zakresie jego realizacji
18	Odławianie inwazyjnych gatunków zwierząt, przede wszystkim norki amerykańskiej <i>Neovison vison</i> , szopa pracza <i>Procyon lotor</i> i jenota azjatyckiego <i>Nyctereutes procyonoides</i> . Do odłowu należy stosować pułapki żywołowne. Odłowy w zależności od potrzeb.	Zaplanowano w późniejszym okresie	Brak uwag.
19	1. Remont budynku strażnicy oraz obiektów małej architektury na terenie rezerwatu wraz z remontem elementów zagospodarowania terenu przy strażnicy. 2. Modernizacja budynku pawilonu ODM w Bolkowie oraz jego infrastruktury technicznej.	Zrealizowano w 2022 r.	Brak uwag.

20	Okresowe przycinanie i wycinanie drzew i krzewów przy szlakach komunikacyjnych i ścieżkach edukacyjnych w zależności od potrzeb. Pozostawienie pozyskanego drewna w granicach rezerwatu.	Działanie realizowane było przed ustanowieniem PO na podstawie zadań ochronnych w roku 2017	Brak uwag. Działanie może zostać realizowane w przyszłości.
----	--	---	---

Uwagi i wskazania do zmian: W przypadku zaniechania realizacji działań, które powinny być realizowane w sposób ciągły, należy zidentyfikować powód ich zaniechania i powziąć działania mające na celu ich realizację. Należy rozważyć uzupełnienie warunków prowadzenia działania poprzez wprowadzenie konieczności przekazywania informacji/sprawozdania w zakresie jego realizacji.

m) rezerwat przyrody Wielki Bytyń

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie naturalnej różnorodności biologicznej, zarówno gatunkowej, jak i biocenotycznej, a także naturalnego zróżnicowania krajobrazu rynny jeziora Wielki Bytyń z zatokami, jeziora Bytyń Mały, jeziora Bobkowego i Głębokiego oraz otaczających je wysoczyzn morenowych.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Szczecinie na dzień 28.06.2024 r.: Zachowany, ale niezbędne jest uzupełnienie stanu wiedzy nt. rezerwatu m.in. związanej z presją turystyczną, co aktualnie jest wykonywane – prowadzone są badania terenowe w ramach przygotowanie dokumentacji do planu ochrony.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 28 sierpnia 2018 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Wielki Bytyń” (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 3972).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: tak

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2019 – 2023: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 1 sierpnia 2019 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Wielki Bytyń".

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 02.08.2019 r. - 02.08.2024 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 5 lat, w tym ok. 4,5 roku w kontrolowanym okresie.

Czy działania mogą być jeszcze realizowane w ramach kontrolowanego aktu: nie

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Informacja nt. realizacji	Uwagi GDOŚ
1	Cięcia pielęgnacyjne mające na celu poprawę stanu siedlisk oraz usuwanie gatunku niezgodnego z siedliskiem (głównie sosny, świerka i brzozy).	Nadleśnictwo Mirosławiec - wycięto 92,56 ha z 102,48 ha możliwych do usunięcia. ¹	W związku z dużą skalą wycinki, a jednocześnie w związku z celem ochrony rezerwatu (rezerwat chroni m.in. walory krajobrazowe) należy rozważyć przeprowadzenie ekspertyzy przyrodniczej,

¹ Cięcia wykonane m.in. w oparciu o aktualizację dokumentacji do planu ochrony (Pawlaczyk P.). W dokumentacji z 2013 r. wskazano między innymi następujące sposoby ochrony walorów przyrodniczych rezerwatu: sterowanie sukcesją w sztucznych młodych drzewostanach, przez usuwanie drzew obcych ekologicznie (cięcia o charakterze trzebieży, usuwające w pierwszej kolejności Md, a w drugiej – Św i So, z pozostawieniem gatunków liściastych i promowaniem dębu i buka), przebudowa sztucznych drzewostanów przez gniazdowe wprowadzenie dębu i podsadzenia buka.

			mającej na celu badanie zasadności realizacji działania w takiej skali.
2	Cięcia pielęgnacyjne mające na celu poprawę stanu siedlisk oraz usuwanie gatunku niezgodnego z siedliskiem. Cięcia wspomagające odnowienie naturalne, mające na celu poprawę stanu siedlisk oraz usuwanie gatunku niezgodnego z siedliskiem	Nadleśnictwo Wałcz - wycięło 23,55 ha z 59,97 ha możliwych do usunięcia.	W związku z dużą skalą wycinki, a jednocześnie w związku z celem ochrony rezerwatu (rezerwat chroni m.in. walory krajobrazowe) należy rozważyć przeprowadzenie ekspertyzy przyrodniczej, mającej na celu badanie zasadności realizacji działania w takiej skali. .
3	Prace prognostyczne (całoroczny monitoring występowania szkodników lasu, w tym również jesienne i wiosenne poszukiwania, sprawdzanie wyznaczonych powierzchni kontrolnych) oraz ewentualne zwalczanie szkodników pierwotnych i wtórnych z zastosowaniem metod i materiałów w ilości zależnej od potrzeb. Czyszczenie i utrzymanie sprawności technicznej skrzynek lęgowych oraz wywieszanie nowych skrzynek dla ptactwa będącego naturalnym wrogiem ww. entomofauny. Wykładanie karmy dla ptaków w okresie zimowym.	Prace prognostyczne realizowane są na bieżąco przez poszczególne Nadleśnictwa. W roku 2021 czyszczenie budek zainstalowanych na wyspach wykonało Towarzystwo Miłośników Bytnia	Wątpliwości budzi potrzeba wieszania budek dla ptaków i ich dokarmiania. Wydaje się, że rezerwat, który w teorii powinien objąć obszary w stanie naturalnym lub mało zmienionym, powinien w części zadrzewionej składać z drzew wiekowych, w których pierwotne dziuplaki są w stanie wykuć dziuple, z których następnie będą korzystać inne ptaki. W zadaniach ochronnych z 2024 r. RDOŚ w Szczecinie prawidłowo nie zaplanował działania polegającego na wykładaniu karmy dla ptaków w okresie zimowym.
4	Usuwanie drzew, wywrotów i wiatrołomów opanowanych przez szkodniki owadzie w stopniu, który mógłby zagrozić trwałości drzewostanów w obiekcie - poprzez ich ścięcie i wywiezienie poza obszar rezerwatu. Usuwanie drzew zagrażających ruchowi drogowemu (w pasie drogowym) oraz bezpieczeństwu ludzi w miejscach udostępnionych - poprzez ich ścięcie i pozostawienie do naturalnej dekompozycji, bez usuwania drewna poza obszar rezerwatu.	Nadleśnictwo Wałcz – wycinka z obszaru 270 ha. Wycinka dotyczyła jedynie pojedynczych drzew z ww. powierzchni, zagrażających bezpieczeństwu osób i mienia, rosnących przy drogach publicznych i udostępnionych szlakach. Drzewa zostały pozostawione w rezerwacie do naturalnego rozkładu.	Brak uwag.

5	Poprawa warunków bytowania ptaków śpiewających: czyszczenie, ewentualna wymiana budek lęgowych. W terminach i ilości zależnie od potrzeb.	Zrealizowano w 2020 r	Wątpliwości budzi potrzeba wieszania budek dla ptaków. Wydaje się, że rezerwat, który w teorii powinien objąć obszary w stanie naturalnym lub mało zmienionym, powinien w części zadrzewionej składać z drzew wiekowych, w których pierwotne dziuplaki są w stanie wykuć dziuple, z których następnie będą korzystać inne ptaki. Należy zrewidować potrzebę realizacji zadania w przyszłych dokumentach planistycznych.
6	Mechaniczne koszenie łąk i bagien na wysokości nie niższej niż 20-25cm, corocznie po dniu 1 sierpnia. Pominięcie fragmentów zadrzewionych. Wywóz pozyskanej biomasy (siana) poza obszar rezerwatu.	Nadleśnictwo Mirosławiec - 14,19 ha w 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	Brak uwag.
7	Utrzymanie sprawności technicznej rowów na łącznej długości 885m wraz z mechanicznym usuwaniem 150m ² krzewów w celu zachowania siedlisk łąkowych, będących miejscem żerowania żubra <i>Bison bonasus</i> .	Prawdopodobnie zrealizowane w ramach projektu prowadzonego przez ZTP dot. ochrony populacji żubra (informacja wymaga jeszcze potwierdzenia)	Potrzeba uzupełnienia informacji w zakresie realizacji działania/potrzeby jego realizacji
8	Utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) infrastruktury, w tym dróg leśnych i przeciwpożarowych. Patrołowanie terenu w okresie zagrożenia pożarowego (w terminie marzec- październik).	Nadleśnictwo Tuczo - utrzymanie infrastruktury i turystyki 04-10.2023	W przyszłych zadaniach ochronnych należy dokładniej określić, jakiej infrastruktury dotyczy realizacja działania i jakie są warunki realizacji działania.
9	Modernizacja kładki na rzece Piławce.	Wymaga weryfikacji	Potrzeba uzupełnienia informacji w zakresie realizacji działania
10	Utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) istniejącego oznakowania rezerwatu oraz jego ewentualna wymiana i uzupełnienie - tablic informujących o nazwie rezerwatu i zakazach obowiązujących na obszarze rezerwatu	Zrealizowano w 2021 r.	Brak uwag.

11	Zarybienia jezior wyłącznie sieją <i>Coregonus lavaretus</i>, sielawą <i>Coregonus albula</i>, szczupakiem <i>Esox lucius</i> i ewentualnie węgorzem <i>Anguilla anguilla</i>, z preferencją materiału zarybieniowego pochodzącego z jezior rezerwatu, w ilościach zależnych od dostępności materiału zarybieniowego. Odłowy tarlaków do pozyskania materiału zarybieniowego. Odłowy ryb sprzętem stawnym, bez możliwości wykorzystywania sprzętu ciągnionego.	Realizowane przez użytkownika rybackiego, tj. Jeziora i Stawy Waleckie sp. z o.o.	Należy rozważyć uzupełnienie warunków prowadzenia działania poprzez sprecyzowanie ilości materiału zarybieniowego oraz wprowadzenie konieczności przekazywania informacji/sprawozdania w zakresie jego realizacji
12	Utrzymanie sprawności technicznej infrastruktury informacyjnej (tablic informacyjnych) ustawionej wzdłuż wyznaczonego w rezerwacie szlaku pieszo- rowerowego. Usuwanie zaśmieci z obszaru rezerwatu.	Nadleśnictwo Tuczo - utrzymanie infrastruktury i turystyki 04-10.2023	Brak uwag.
13	Odnova populacji siei i sielawy poprzez płoszenie osobników kormorana <i>Phalacrocorax carbo</i> z możliwością odstrzału do 45 osobników łącznie w terminach: 1 sierpnia -14 sierpnia pod warunkiem, iż liczba kormoranów przebywających w rezerwacie przekroczy 300 osobników, 15 sierpnia - 31 grudnia każdego roku obowiązywania zadań ochronnych, pod warunkiem, iż liczba kormoranów przebywających w rezerwacie przekroczy 200 osobników, z zastrzeżeniem, że płoszenie/odstrzał będzie odbywać się w odstępach trzydniowych oraz pod warunkiem podjęcia (zabrania z obszaru rezerwatu) zabitych ptaków.	Działanie jest realizowane przez użytkownika rybackiego - spółkę Jeziora i Stawy Waleckie².	Wydaje się, że działanie ma charakter gospodarczy (jest związany z prowadzoną gospodarką rybacką). Należy rozważyć przeprowadzenie kolejnej ekspertyzy przyrodniczej, mającej na celu badanie zasadności realizacji działania. W przypadku jego pozostawienia działania, czy częściowego pozostawienia niezbędne jest uzupełnienie warunków prowadzenia działania o przekazywanie informacji/sprawozdań z jego realizacji.
14	Obserwacje i usuwanie łanów rdestowca ostrokończystego <i>Reynoutria japonica</i> za pomocą metod kombinowanych - chemicznego (z użyciem środków mających zastosowanie w leśnictwie) oraz mechanicznego (koszenie i wykopywanie kłaczy) stosowanych jednocześnie, kilka	Działanie nieprowadzone przez RDOŚ w Szczecinie. Zgodnie z ustawą o gatunkach obcych, usuwanie IGO stwarzających zagrożenie dla Polski, rozpowszechnionych na szeroką skalę, w rezerwach stanowiących las należy do	Należy rozważyć uzupełnienie warunków prowadzenia działania poprzez wprowadzenie konieczności przekazywania informacji/sprawozdania w zakresie jego realizacji

² Zgodnie z aktualizacją dokumentacji do planu ochrony (Pawlaczyk P.) w ramach działań ochronnych wskazano płoszenie kormoranów z możliwością ograniczonego odstrzału, w celu ochrony siei i sielawy.

	razy do roku. W razie potrzeby usunięcie całego pokładu ziemi na głębokości 3 m i w promieniu 7 m od macierzystej kępy oraz wywiezienie gruntu poza obszar rezerwatu.	właściwości Nadleśnictwa.	
15	Oznakowanie bojami akwenów wyznaczonych do pływania innym sprzętem wodnym bez napędu silnikowego.	Działania związane z utrzymaniem sprawności infrastruktury turystycznej na terenie rezerwatu, w tym pomostów oraz innych urządzeń i służących udostępnieniu turystycznemu i żeglarskiemu realizowane są przez funkcjonujące na terenie rezerwatu ośrodki wczasowe oraz Polski Związek Żeglarski.	Należy rozważyć uzupełnienie warunków prowadzenia działania poprzez wprowadzenie konieczności przekazywania informacji/sprawozdania w zakresie jego realizacji
16	Oznakowanie bojami akwenów wyznaczonych do pływania bez używania sprzętu wodnego, w tym do kąpeli.	Działania związane z utrzymaniem sprawności infrastruktury turystycznej na terenie rezerwatu, w tym pomostów oraz innych urządzeń i służących udostępnieniu turystycznemu i żeglarskiemu realizowane są przez funkcjonujące na terenie rezerwatu ośrodki wczasowe oraz Polski Związek Żeglarski.	Należy rozważyć uzupełnienie warunków prowadzenia działania poprzez wprowadzenie konieczności przekazywania informacji/sprawozdania w zakresie jego realizacji
17	Utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) miejsca cumowania łodzi żaglowych w obrębie istniejących pomostów przystani żeglarskich: • pomostów 3 ośrodków wczasowo-wypoczynkowych i bazy żeglarskiej w Drzewoszewie łącznie (5 szt.), • pomostów ośrodka wczasowo-wypoczynkowego i bazy żeglarskiej w Nakielnie (łącznie 3 szt.), • pomostów sezonowej Bazy Szkolenia Żeglarskiego ZHP i bazy żeglarskiej w Próchnówku (łącznie 3 szt.) oraz istniejących 21 pomostów przy wyspach na jeziorze Bytyń Wielki (obejmujących wydzielania 95s, t, w, x Nadleśnictwa Tuczo)	Działania związane z utrzymaniem sprawności infrastruktury turystycznej na terenie rezerwatu, w tym pomostów oraz innych urządzeń i służących udostępnieniu turystycznemu i żeglarskiemu realizowane są przez funkcjonujące na terenie rezerwatu ośrodki wczasowe oraz Polski Związek Żeglarski.	Należy rozważyć uzupełnienie warunków prowadzenia działania poprzez wprowadzenie konieczności przekazywania informacji/sprawozdania w zakresie jego realizacji
18	Uprzątnięcie zaśmieceń wzdłuż brzegów wód w miesiącach październik- listopad oraz z pozostałego obszaru w terminach i z częstotliwością zależnymi od potrzeb.	Działanie realizowane na bieżąco przez zarządców terenu oraz użytkowników rezerwatu.	Brak uwag.

19	Utrzymanie sprawności i ewentualne odtworzenie szlaku pieszo-rowerowego. Oznakowanie trasy szlaku tablicami urzędowymi, regulaminowymi i informacyjnymi - w miarę potrzeb. Przystąpienie do ww. prac w drugiej połowie 2020 r., po wejściu w życie zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, w sprawie wyznaczenia szlaku pieszo-rowerowego, miejsc palenia ognisk, wyrobów tytoniowych i źródeł światła o otwartym płomieniu oraz miejsc biwakowania w rezerwacie przyrody „Wielki Bytyń”.	Szlak w rezerwacie przyrody wyznaczony został w roku 2022.	Brak uwag.
20	Utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) istniejących 10 pomostów - według potrzeb (bez możliwości ich rozbudowy/powiększania).	Działania związane z utrzymaniem sprawności infrastruktury turystycznej na terenie rezerwatu, w tym pomostów oraz innych urządzeń i służących udostępnieniu turystycznemu i żeglarskiemu realizowane są przez funkcjonujące na terenie rezerwatu ośrodki wczasowe oraz Polski Związek Żeglarski.	Brak uwag.
21	Monitoring fauny, flory, presji rekreacyjnej związanej z udostępnieniem rezerwatu - w zależności od potrzeb. Regularne kontrole terenu przez Zarządców pod kątem przestrzegania zasad udostępnienia obiektu.	Nie zrealizowano w związku z brakiem funduszy	Potrzeba zwiększenia starań w celu pozyskania funduszy na działania.
22	Ręczny zbiór z ziemi nasion dębu i buka w ilości: do 500 kg bukwi oraz do 2000 kg żołędzi	Działanie realizowane przez Nadleśnictwo Mirosławiec	Należy rozważyć uzupełnienie warunków prowadzenia działania.
23	Wykonanie ogrodzeń dębów wprowadzonych na gniazdach o łącznej powierzchni 13,08 ha. Utrzymanie sprawności technicznej ww. grodzien - 2019-2023 r.	Działanie realizowane przez poszczególne Nadleśnictwa	Należy rozważyć uzupełnienie warunków prowadzenia działania poprzez wprowadzenie konieczności przekazywania informacji/sprawozdania w zakresie jego realizacji
24	Mechaniczne lub ręczne przygotowanie powierzchni i gleby pod wprowadzane i później pielęgnowane młode pokolenie Db i Bk na łącznej powierzchni 13,08 ha - 2019-2023 r.	Działanie realizowane przez poszczególne Nadleśnictwa	Należy rozważyć uzupełnienie warunków prowadzenia działania poprzez wprowadzenie konieczności przekazywania informacji/sprawozdania w zakresie jego realizacji

Uwagi i wskazania do zmian:

Ze względu na dużą skalę wycinki przeprowadzonej w rezerwacie, która może budzić wątpliwości, należy rozważyć przeprowadzenie ekspertyzy przyrodniczej, mającej na celu badanie zasadności realizacji działania w takiej skali. Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 28 października 2024 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Wielki Bytyń" określono na pięć najbliższych lat kolejne działania w przedmiotowym rezerwacie. Zarządzenie nie zostało zaopiniowane przez GDOŚ. W ocenie tut. organu należy dokładniej rozważyć zmianę w zakresie zaplanowanej przebudowy drzewostanu, która została wskazana w nowych zadaniach ochronnych. Należy również rozważyć przeprowadzenie aktualizacji ekspertyzy przyrodniczej w zakresie działań związanych z gospodarką rybacką.

n) rezerwat przyrody *Wydmy między Dźwirzynem a Grzybowem*

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie typowych zbiorowisk roślinnych wydmy białej i wydmy szarej wraz z licznymi populacjami rzadkich i chronionych gatunków roślin.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Szczecinie na dzień 28.06.2024 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony – zachowany.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 21 czerwca 2017 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody "Wydmy między Dźwirzynem a Grzybowem" (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 2734).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: tak

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2019 – 2023: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 30 sierpnia 2018 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Wydmy między Dźwirzynem a Grzybowem”.

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 31.08.2018 r. – 31.08.2023 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 5 lat, w tym ok. 4,5 roku w kontrolowanym okresie.

Czy działania mogą być jeszcze realizowane w ramach kontrolowanego aktu: nie

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Informacja nt. realizacji	Uwagi GDOŚ
1	Wygrodenie granic rezerwatu siatką leśną o wysokości 1,5m -2m posadowioną na zaimpregnowanych słupkach dębowych o wysokości 2,5m-2,8m. Wykonanie grodzenia w pierwszych dwóch latach obowiązywania zadań ochronnych. Poprzedzenie grodzenia wycinką wraz z usunięciem z powierzchni rezerwatu okazów sosny kolidujących z jego posadowieniem bądź stwarzających realne zagrożenie powaleniem w jego kierunku. Utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) ww. grodzenia wraz z	Ogrodzenie wykonano w 2020 r.	Brak uwag.

	ewentualną wymianą jego fragmentów - zależnie od potrzeb.		
2	Powstrzymanie ekspansji róży pomarszczonej <i>Rosa rugosa</i> Thunb. na siedliskach 2120 nadmorskie wydmy białe (<i>Elymo- Ammophiletum</i>) i 2130 nadmorskie wydmy szare	Zabieg wykonano w 2020, 2021, i 2023 r.	Brak uwag.
3	Oznakowanie granic rezerwatu.	Wykonano w 2019 r	Brak uwag.
4	Sprzątanie rezerwatu z zaśmieceń.	Działanie realizowane w zależności od potrzeb przez zarządcę terenu	Brak uwag.
5	Monitoring siedlisk przyrodniczych oraz występujących w ich obrębie rzadkich i zagrożonych gatunków roślin.	Wykonano w 2022 r.	Brak uwag.

Uwagi i wskazania do zmian: Brak.

Jednocześnie rezerwat był przedmiotem kontroli w ramach wizji terenowej. Na podstawie wizji terenowej stwierdzono, że w związku z dynamiką zmian wydm, należy rozważyć powiększenie rezerwatu do granic obecnego zasięgu wydm (wydmy wysunięte najdalej na północ znajdują się poza granicami rezerwatu). Ponadto wydaje się, że korzystnie byłoby powiększyć obszar grodzenia w celu zabezpieczenie obszaru znajdującego się bezpośrednio za wydmami (przed presją ruchu turystycznego).

o) rezerwat przyrody Zaleskie Bagna

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie we właściwym stanie kompleksu ekosystemów torfowiska wysokiego typu bałtyckiego zdominowanego przez bory i brzeziny bagienne wraz z naturalnymi procesami dynamiki oraz z charakterystycznymi, rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Szczecinie na dzień 28.06.2024 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony: zachowany, jednak konieczne jest podjęcie działań związanych z neutralizacją oddziaływania rowów odwadniających i okresowej eliminacji nalotu drzew i krzewów na obszarze torfowiska.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Zaleskie Bagna" (Dz. Urz. Woj. Zach. poz. 1142).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: tak

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2019 – 2023: Zarządzenie Nr 68/2009 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 7 grudnia 2009 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu "Zaleskie Bagna" (Dz. Urz. Woj. Zach. nr 94, poz. 2702, z późn. zm.). Plan ochrony nie posiada zakresu PZO, jednak dla obszaru Przymorskie Błota PLH220024 ustanowiono plan zadań ochronnych.

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 13.01.2010 r. – 13.01.2030 r.

Czy działania mogą być jeszcze realizowane w ramach kontrolowanego aktu: tak

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Informacja nt. realizacji	Uwagi GDOŚ
1	Monitoring gatunków charakterystycznych dla torfowiska wysokiego, a w szczególności: <i>Myrica gale</i> , <i>Erica tetralix</i> , <i>Osmunda regalis</i> , <i>Ledum palustre</i> , <i>Drosera rotundifolia</i> , <i>Lycopodium annotinum</i> , <i>Dryopteris cristata</i> , <i>Empetrum nigrum</i> , <i>Menyanthes trifoliata</i> , <i>Rynhospora alba</i> , <i>Salix rosmarinifolia</i> , <i>Scheuchzeria palustris</i> oraz <i>Sphagnum sp</i>	Wykonano w 2021 r.	Brak uwag.
2	Monitoring stanu ochrony borów i brzezin bagiennych (91D0) co 5 lat	Wykonano w 2019 r.	Brak uwag.
3	Monitoring stanu ochrony torfowiska wysokiego zdegradowanego, lecz zdolnego do naturalnej i stymulowanej regeneracji (7110) co 5 lat	Wykonano w 2021 r.	Brak uwag.
4	Utrzymanie sprawności technicznej i ewentualna wymiana oznakowania rezerwatu (tablic urzędowych, regulaminowych i informacyjnych).	Oznakowanie rezerwatu wykonano w 2015 r.	Brak uwag.

Uwagi i wskazania do zmian:

Jak wynika z przeprowadzonych badań dla obszaru, priorytetem jest całkowita neutralizacja oddziaływania rowów odwadniających i okresowa eliminacja odrostów drzew i krzewów oraz pojawiającego się nowego nalotu, co ograniczy tempo sukcesji torfowisk. Ponieważ obowiązujący plan ochrony nie uwzględnia ww. działań, istnieje potrzeba zmiany planu ochrony lub też realizacja działań może być realizowana na podstawie indywidualnych derogacji.

2) w zakresie wykonania czynności dopuszczonych zezwoleniem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, mających na celu ochronę przyrody:

W latach 2019 – 2023 Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska wydał 36 decyzji, które dopuściły realizację działań z zakresu ochrony przyrody, które dotyczyły rezerwatów położonych w granicach województwa zachodniopomorskiego. Czynnościom kontrolnym poddano następujące zezwolenia w rezerwach przyrody:

1. Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem - DZP-WP.6205.20.2019.PR z dnia 08.03.2019 r.

2. Wielki Bytyń - DZP-WP.6205.22.2019.ŁR.2 z dnia 18.04.2019 r.
3. Świdwie - DZP-WP.6205.24.2019.ŁR z dnia 19.03.2019 r.
4. Świdwie - DZP-WP.6205.58.2019.ŁR.2 z dnia 09.08.2019 r.
5. Bielinek, Brodogóry, Jezioro Jasne, Łąki Bobolickie, Skalisty Jar Libberta - DZP-WP.6205.10.2020.ŁR.3 z dnia 19.03.2020 r.
6. Grądowe Zbocze, Olszyny Ostrowskie, Trawiasta Buczyna im. prof. Stefana Kownasa, Źródłiskowa Buczyna im. Jerzego Jackowskiego, Wiązy Reskie - DZP-WP.6205.31.2020.JB.7 z dnia 27.04.2020 r.
7. Mechowisko Manowo - DZP-WP.6205.106.2020.JB.2 z dnia 05.10.2020 r.
8. Olszanka, Golczewskie Uroczysko - DZP-WP.6205.110.2020.PR z dnia 02.10.2020 r.
9. Stary Załom - DZP-WP.6205.11.2021.PR z dnia 18.02.2021 r.
10. Brodogóry - DZP-WP.6205.19.2021.MO.10 z dnia 16.04.2021 r.
11. Stramniczka - DZP-WP.6205.54.2021.PR z dnia 08.07.2021 r.
12. Dolina Rurzyca - DZP-WP.6205.64.2021.JB.2 z dnia 05.08.2021 r.
13. Olszanka - DZP-WP.6205.72.2021.AL z dnia 04.08.2021 r.
14. Łazy - DZP-WP.6205.98.2021.AL z dnia 27.10.2021 r.
15. Świdwie - DZP-WP.6205.100.2021.JB z dnia 22.11.2021 r.
16. Wrzosowiska Cedyńskie im. inż. Wiesława Czyżewskiego - DZP-WP.6205.8.2022.PR.3 z dnia 21.02.2022 r.
17. Przełom Rzeki Wołczenicy - DZP-WP.6205.35.2022.JB.2 z dnia 12.05.2022 r.
18. Wrzosowiska Cedyńskie im. inż. Wiesława Czyżewskiego - DZP-WP.6205.67.2022.AL z dnia 18.07.2022 r.
19. Łąki Bobolickie - DZP-WP.6205.69.2022.PR.3 z dnia 13.09.2022 r.
20. Roby - DZP-WP.6205.73.2022.PR z dnia 15.09.2022 r.
21. Stary Załom - DZP-WP.6205.104.2022.JB z dnia 17.11.2022 r.
22. Olszanka - DZP-WP.6205.116.2022.PW z dnia 02.01.2023 r.
23. Bagno Ciemino - DZP-WP.6205.7.2023.JB.3 z dnia 27.03.2023 r.
24. Słowińskie Błota - DZP-WP.6205.22.2023.JB z dnia 05.04.2023 r.
25. Źródlika Biegały - DZP-WP.6205.26.2023.JB z dnia 17.04.2023 r.
26. Ozy Kiczarowskie - DZP-WP.6205.27.2023.DK.2 z dnia 05.05.2023 r.
27. Grądowe Zbocze - DZP-WP.6205.54.2023.JB z dnia 05.07.2023 r.
28. Stary Załom - DZP-WP.6205.64.2023.JB z dnia 07.08.2023 r.
29. Cisy Tychowskie - DZP-WP.6205.70.2023.ŁL z dnia 03.10.2023 r.
30. Wielki Bytyń - DZP-WP.6205.71.2023.ŁL z dnia 18.10.2023 r.
31. Wielki Bytyń - DZP-WP.6205.72.2023.AL.1 z dnia 07.11.2023 r.
32. Czarnocin im. prof. Janiny Jasnowskiej, Cisy Boleszkowickie, Wrzosowiska Cedyńskie im. inż. Wiesława Czyżewskiego, Stramniczka, Łuniewo - DZP-WP.6205.74.2023.DK.2 z dnia 03.10.2023 r.
33. Łąki Bobolickie, Dolina Pięciu Jezior, Jezioro Czarne, Wiejkowski Las im. Zbigniewa Wabiszczewicza - DZP-WP.6205.81.2023.DK z dnia 05.10.2023 r.
34. Świdwie - DZP-WP.6205.83.2023.ŁL z dnia 03.11.2023 r.
35. Bielinek - DZP-WP.6205.92.2023.JB z dnia 14.11.2023 r.
36. Wielki Bytyń - DZP-WP.6205.96.2023.ŁL z dnia 22.12.2023 r.

W ramach działań dopuszczonych zezwoleniami Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska realizowano m.in. zbiór nasion i tkanek w celu zachowania zasobów genetycznych, koszenie oraz usuwanie drzew i krzewów z obszarów torfowisk, rozminowaniu terenu, rozbiórki tam bobrowych, czy budowę ogrodzenia z siatki leśnej oraz wypas owiec na murawach

kserotermicznych. Aktualnie nadal obowiązuje 8 zezwoleń. Pierwsze z 27 kwietnia 2020 r. DZP-WP.6205.31.2020.JB dopuszcza w rezerwach przyrody *Grądowe Zbocze, Olszyny Ostrowskie, Trawiasta Buczyna im. prof. Stefana Kownasa, Źródłiskowa Buczyna im. Jerzego Jackowskiego i Wiązy Reskie* zbiór materiału genetycznego w postaci owoców i liści 3 gatunków wiązów w celu ich zachowania w banku genów. Działanie to może być realizowane do 31 grudnia 2024 r., natomiast sprawozdanie z wykonania czynności z zakresu ochrony przyrody należy złożyć do 31 stycznia 2025 r. Drugie zezwolenie z dnia 5 października 2020 r. (DZP-WP.6205.106.2020.JB.2) dot. koszenia w celu zachowania kompleksu torfowiska pojeziernego w rezerwacie Mechowisko Manowo. Zezwolenie to może być realizowane do 30 września 2025 r., natomiast sprawozdanie z wykonania czynności z zakresu ochrony przyrody należy złożyć do 31 października 2025 r. Trzecią obowiązującą decyzją derogacyjną jest wydana 16 kwietnia 2021 r. (DZP-WP.6205.19.2021.MO.10) zgoda na inwentaryzację wybranych stanowisk wraz z oceną stanu populacji, zbiór nasion i tkanek oraz pobranie okazu zielnikowego w rezerwacie Brodogóry. Decyzja obowiązuje do 31 grudnia 2025 r., a Leśny Bank Genów Kostrzyca powinien złożyć sprawozdanie z wykonania tych czynności do 31 stycznia 2026 r. Czwarta decyzja, która wciąż obowiązuje, to decyzja dotycząca rezerwatu Świdwie, wydana w dniu 22 listopada 2021 r. (DZP-WP.6205.100.2021.JB) dla RDOŚ w Szczecinie na wykonanie m.in. rozbiórki starego budynku mieszkalno-gospodarczo-garażowego i budowie w jego miejscu wiaty edukacyjnej oraz przebudowie lub budowie infrastruktury technicznej związanej z obsługą ośrodka rehabilitacji zwierząt. Decyzja jest ważna do dnia 31 października 2026 r., zaś sprawozdanie należy złożyć do dnia 30 listopada 2026 r. Kolejna decyzja to decyzja z dnia 13 września 2022 r., znak: DZP-WP.6205.69.2022.PR.3, wydana w związku z potrzebą rozebrania tam bobrowych w celu zachowania mozaiki łąk w dolinie rzeki Chocieli w rezerwacie Łąki Bobolickie. Decyzja jest ważna do dnia 30 listopada 2026 r., zaś sprawozdanie Nadleśnictwo Bobolice powinno złożyć do dnia 31 grudnia 2026 r. Decyzją z dnia 27 marca 2023 r., znak: DZP-WP.6205.7.2023.JB.3, zezwolono Nadleśnictwu Czarnobór na koszenie łąk w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych kompleksu ekosystemów leśnych i torfowiskowych, charakterystycznych dla Pojezierza Drawskiego w rezerwacie Bagno Ciemino. Zezwolenie jest ważne do dnia 1 kwietnia 2028 r., zaś czas na przekazanie sprawozdania z realizacji zadań mija 30 kwietnia 2028 r. Siódmą, jeszcze aktualną decyzją jest decyzja z dnia 5 maja 2023 r., (DZP-WP.6205.27.2023.DK.2), w której zezwolono na budowę ogrodzenia i wypas, w celu zachowania płatów roślinności ciepłolubnej w rezerwacie Ozy Kiczarowskie. Decyzja obowiązuje do dnia 30 kwietnia 2028 r., zaś sprawozdanie należy złożyć (w zakresie wypasu) do dnia 31 maja 2028 r. Sprawozdanie z budowy ogrodzenia zostało, zgodnie z decyzją, złożone 24 stycznia 2024 r. Ósmą decyzją, która wciąż obowiązuje, jest decyzja z dnia 3 listopada 2023 r., (DZP-WP.6205.83.2023.Ł.), którą zezwolono na koszenie oraz usuwanie nalotu drzew i krzewów z powierzchni łąk stanowiących siedliska ptaków. Decyzja jest ważna do 31 października 2028 r., zaś sprawozdania należy składać do 15 grudnia każdego roku, obowiązywania decyzji. Pierwsze wpłynęło do GDOŚ w styczniu 2024 r.

W ramach czynności kontrolnych stwierdzono, że spośród wszystkich 36 zezwoleń, tylko w 9 przypadkach sprawozdanie z realizacji działań złożono w terminie, w 7 przypadkach złożono po terminie, w 6 przypadkach jeszcze nie minął czas na złożenie sprawozdania, zaś w 14 przypadkach nie złożono sprawozdania, chociaż upłynął termin na jego złożenie. Dla 5 pozwoleń wymagane jest złożenie sprawozdania przez RDOŚ w Szczecinie (dotyczy decyzji znak: DZP-WP.6205.110.2020.PR, DZP-WP.6205.11.2021.PR, DZP-WP.6205.72.2021.AL, DZP-WP.6205.98.2021.AL, DZP-WP.6205.73.2022.PR).

3) w zakresie wprowadzenia aktów prawnych dotyczących rezerwatów przyrody w CRFOP:

CRFOP jest rejestrem prowadzonym przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o *ochronie przyrody*, jednakże zgodnie z art. 113 ust 4 tej ustawy organ, który nadzoruje daną formę ochrony przyrody, powinien w terminie do 30 dni od wydania aktu uzupełnić dane w rejestrze. W ramach kontroli sprawdzano, czy są wprowadzone tytuły i miejsca publikacji aktów ustanawiających rezerваты przyrody, zarządzenia w sprawie zadań ochronnych oraz skany tych aktów lub odnośniki do nich. Na dzień 30 czerwca 2024 r. dla 130 rezerwatów przyrody województwa zachodniopomorskiego w CRFOP zostało zamieszczonych 716 aktów prawnych, dla których poniżej przedstawia się szczegółowe zestawienie:

- a) w przypadku 127 rezerwatów, w CRFOP znajdują się skany lub odnośniki do obowiązujących zarządzeń uznających rezerваты przyrody. Dla 3 rezerwatów brakuje takich skanów/odnośników – są to rezerваты: *Roby, Mszar koło Siemidarzna i Stary Załom*.
- b) spośród 108 rezerwatów, które posiadają plan ochrony, w przypadku 103 rezerwatów załączono skany lub odnośniki do planów ochrony, dla 5 ich nie załączono (dot. rezerwatów: *Gogolewo, Łasko, Jezioro Kiełpino, Cisy Tychowskie i Nad Płociczną*);
- c) w przypadku wszystkich 10 rezerwatów, które posiadają zadania ochronne, załączono skany lub odnośniki tych dokumentów planistycznych w CRFOP.

4) uwagi ogólne:

- 1. Wszystkie kontrolowane rezerваты przyrody posiadają aktualne zarządzenia ustanowione na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody, które precyzyjnie określają granice rezerwatów w formie wykazów punktów załamania granicy.
- 2. CRFOP jest na bieżąco uzupełniany o nowo ustanowione zarządzenia, jednak brakuje pojedynczych zarządzeń.
- 3. Do GDOŚ nie wpłynęły wszystkie sprawozdania z realizacji decyzji wydanych przez GDOŚ, w tym brakuje 5 sprawozdań z realizacji decyzji wydanej na wniosek RDOŚ w Szczecinie.
- 4. Odnotowano przypadki braku realizacji działań ze względu na brak pozyskania funduszy. Niezbędne jest stałe przygotowywanie wniosków i ubieganie się o dofinansowanie działań.
- 5. Podczas aktualizacji planów ochrony, zawierających zakres PZO, koniecznym będzie uszczegółowienie celów ochrony.
- 6. W przypadku działań realizowanych w sposób ciągły, w pojedynczych przypadkach brak informacji o ich realizacji w każdym roku.

Zalecenia pokontrolne

1. Należy przekazać brakujące sprawozdania z wykonania decyzji GDOŚ (dotyczy decyzji znak: DZP-WP.6205.110.2020.PR, DZP-WP.6205.11.2021.PR, DZP-WP.6205.72.2021.AL, DZP-WP.6205.98.2021.AL, DZP-WP.6205.73.2022.PR) w terminie do 31 stycznia 2025 r.
2. Należy uzupełnić CRFOP o brakujące akty prawne (dotyczy rezerwatów: Roby, Mszar koło Siemidarżna i Stary Załom, a także Gogolewo, Łasko, Jezioro Kiełpino, Cisy Tychowskie i Nad Płociczną) w terminie do 31 stycznia 2025 r.
3. Istnieje potrzeba dokładniejszego wskazywania w planie ochrony lub zadaniach ochronnych warunków realizowania działań, jak również potrzeba wskazywania w warunkach realizacji działań konieczności składania informacji/sprawozdań z realizacji działań, na co powinni zwracać uwagę również pracownicy GDOŚ przy opiniowaniu projektów ww. dokumentów planistycznych;
4. Należy przysyłać projekty dokumentów planistycznych (zadań ochronnych czy planów ochrony) do zaopiniowania na roboczo przez GDOŚ.

Piotr Otawski
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
/ – podpisany cyfrowo – /